

Hrvaško gasilstvo

(Skupščina Gasilske zajednice v Zagrebu)

V nedeljo, dne 29. maja t. l. je bila v zagrebški mestni posvetovalnici redna letna skupščina Gasilske zajednice savske banovine. Od 52 žup, kolikor jih je v zajednici, je bilo na skupščini zastopanih 49 z 103 delegati. Skupščino je vodil starešina zajednice Stanko Žagar, gospoda bana je zastopal načelnik g. Dušan Ribar, Gasilsko zvezo in slovensko gasilstvo pa tov. Snoj Franc.

Skupščina sama se je vršila v najlepšem redu. Poročila funkcionarjev so bila sprejeta soglasno. Ravno tako je bil soglasno sprejet tudi novi proračun ter po vzkliku izpopolnjen osrednji odbor zajednice, kolikor je bil med poslovnim letom okrnjen.

Na dnevnem redu je bilo tudi poročilo o dogodkih v Zagrebu lani 15. avgusta, ko je bila prečitana znana Dolanskijeva resolucija. Sedaj je na skupščini starešina župe Varaždin Marjan Dolanski razložil namen in pomen tiste resolucije, ki da je bila le demonstracija, krik, ki naj bi opozoril javnost na krivice, ki so se godile hrvaškemu gasilstvu. Hrvaško gasilstvo pa da noče podirati, je izjavil dalje tov. Dolanski, ampak hoče graditi, hoče ostati enotno in se s konstruktivnim delom boriti za napredek in svoje pravice.

Tov. Dolanski sam je med drugim predlagal, naj hrvaško gasilstvo čim ožje sodeluje s slovenskim gasilstvom in pa naj skupščina izvoli delegate v Gasilsko zvezo kraljevine Jugoslavije v Beogradu. Oba predloga sta bila soglasno in z velikim odobranjem sprejeta.

Zastopnik Gasilske zveze kraljevine Jugoslavije v Beogradu in Gasilske zajednice dravske banovine v Ljubljani tov. Snoj Franc se je nato zahvalil za pozdrave in ovacije, naslovljene po njem na slovensko gasilstvo. Izrazil je svoje zadovoljstvo, ker se je našla skupna osnova, na kateri je možno skupno delo slovenskega in hrvaškega gasilstva. To je tem pomembnejše, ker predstavlja slovensko in hrvaško gasilstvo več ko 80 % vsega gasilstva v državi. Napredek je možen le v složnem in konstruktivnem delu, od katerega bodo imeli koristi posamezniki, gasilstvo in država. Tov. Snoj je posebej poudaril pomen soglasnega sklepa zajednične skupščine, da bo gasilstvo savske banovine po svojih delegatih zopet sodelovalo v Gasilski zvezi kraljevine Jugoslavije v Beogradu in izrazil prepričanje, da bo gasilstvo iz vseh teh bojov izšlo močnejše in kompaktnejše. Delo in sklepi na skupščini da predstavljajo zmago gasilske ideje in gasilske zavesti.

RDEČI ZNAKI PRI NASLOVIH pomenijo, da še niste plačali naročnine. Uporabite priloženo položnico in PLAČAJTE NAROČNINO!

Na predlog starešine zajednice Žagarja so bili nato soglasno in z velikim odobravanjem izvoljeni kot zastopniki v upravo Gasilske zveze kraljevine Jugoslavije v Beogradu naslednji: Svoboda Branko, podstarešina gasilske župe v Varaždinu, Marjan Dolanski, starešina gasilske župe v Varaždinu, dr. Stanič Pavao, starešina gasilske župe v Kutini in Fabjanec Zdenko, starešina gasilske župe v Stubici.

Tako je sedaj rešen spor, ki je v jugoslovanskem gasilstvu nastal lansko leto 15. avgusta o priliki proslave v Zagrebu. Gasilske vrste so zopet strnjene. Nam vsem mora biti drago, da se je to zgodilo in spet lahko pričakujemo, da bo jugoslovansko gasilstvo napredovalo in se razvijalo.

Naj nas ne motijo razne časopisne vesti, ki potvarjajo resnico, ker morda komu ni všeč sloga v naših gasilskih vrstah. Mi vemo, kaj hočemo. Hočemo spremembo zakona o organizaciji gasilstva in hočemo, da dobijo gasilske zajednice čim prej nujno potrebno avtonomijo, — ali vse to hočemo doseči po redni, zakoniti poti.

Ing. F. Dolenc:

Nabave gasilskih čet

Kljub predpisu o nabavi gasilskega orodja (glej »Gasilec« 1936, št. 4, stran 39—41) in predpisu o nabavi praporov in svečanih oblek (»Gasilec« 1934, št. 10 in 11) še vedno gasilske čete nabavljajo navedene predmete, ne da bi za nabavo zaprosile zajednico. Ravno nabave praporov so se v zadnjem času zelo razpasle. Nekatere čete ne posedujejo nobenega orodja in opreme, hočejo si pa nabaviti prapor. Dotične čete se pač ne zavedajo svoje naloge. Četa, ki ima prapor, ne pa orodja, ni gasilska četa, kajti s praporom ne more gasiti požarov. Izgovor, da bo imela četa ob blagoslovitvi prapora in od žebļjev lepe dohodke, ne drži. Uvidevni vaščani, odnosno meščani bodo gotovo raje prispevali za brizgalno, kot pa za prapor. One darovalce, ki jim je mnogo ležeče na tem, da je njihovo ime vklesano na žebļjičku, lahko na enak način potolažimo, če si kupimo brizgalno. Nabavimo si malo medeninasto ploščico, v katero pustimo gravirati njihova imena in to ploščico pritrdimo na brizgalno. Na ta način bo njihovo ime ravno tako ohranjeno, lahko pa bodo še bolj ponosni, ker so darovali res za splošen blagor.

Za svojo osebo nimam ničesar proti temu, če si nabavi prapor gasilska četa, ko obhaja visok jubilej in ima dom, zadostno število orodja in tudi potrebno količino dobrih cevi. Obsojanja vredno pa je, če sklene nabavo prapora četa, ki bi krvavo potrebovala cevi ali pa še celo brizgalno. Že prvi starosta bivše Jugoslovanske gasilske zveze rajni tovariš Barle je večkrat dejal: »Ne bleščeč prapor, temveč dobre cevi so ponos vsakemu gasilskemu društvu.« In prav je imel! Ravno dobrih cevi nam najbolj primanjkuje. Zato naj četna uprava v prvi vrsti skrbi za dobre cevi in brizgalno, ostalo pride lahko pozneje.

Isto je s paradnimi kroji. Četa, ki ima le parade uniforme, ne more z njimi na požarišče in morajo potem člani gasiti v civilnih oblekah. Slišal sem pa že tudi pripombe, da na deželi itak nima nihče časa, da bi po alarmu tekel še po uniformo, ker mora takoj na požarišče. To naziranje tudi ni pravilno. Delavna obleka naj bo v gasilskem domu, kamor morajo itak gasilci pred odhodom na požarišče, da vzamejo potrebno orodje.

Čelade moramo tudi vzeti seboj, ker je ravno čelada gasilcu najboljša zaščita. Marsikateri gasilec, ki je na požarišču že dosti izkusil, bo vedel naštetih nešteto slučajev, ko je čelada obvarovala gasilca težke poškodbe, če ne celo smrti. Isto je z delavnim pasom, sekirico in vrvjo. Vsak kos osebne gasilske opreme ima svojo nalogo in svojo uporabo. Izgovori onih »gasilcev«, ki trdijo, da že toliko let gasijo, pa še nikoli niso rabili ne sekirice, ne vrvi in ne čelade, so jalovi. Če se poslužujemo pravilne gasilske taktike in napadamo leglo požara, tedaj bomo poleg navedene opreme rabili še kaj več. Če si že ne moremo nabaviti maske, tedaj moremo imeti vsaj gobo, ki nas omočena s kisom vsaj za silo varuje dima.

Še nekaj bi omenil pri tej priliki. Nekatere čete se pri nabavi brizgalne ne ozirajo prav nič na vodne in terenske prilike svojega okoliša. Večkrat sem že slišal izjave: »Naša brizgalna je največja in najmočnejša v celi okolici.« Iz tega vidika ne smemo nabavljati brizgalne. Kaj pomaga gasilski četi še tako močna brizgalna, če pa nima vode. Enako nam v hribovitih krajih koristijo le majne lahkoprenosne brizgalne, dočim nam še tako močna in težka brizgalna ne koristi ničesar, če je ne moremo spraviti tja, kamor bi jo morali. Napačen je postopek nekaterih čet, ki imajo težko, štirikolno ročno brizgalno, ki jo lahko uporabljajo le v ravnini, če takšno brizgalno preuredijo na motorni pogon. Na ta način težo brizgalne še povečajo, vode dobijo enako količino kot preje, pritiska pa tudi ne morejo izrabiti, ker je bila brizgalna zgrajena za ročni pogon. Za isti denar bi ta četa dobila lahkoprenosno motorko, ki bi dala dvojno količino vode in tudi dvojen pritisk. Bodimo torej pri vseh nabavah previdni in se pred nakupom posvetujmo s strokovnjaki, da bomo kupili orodje, ki je res primerno za naš okoliš. Trgovec ima navadno pred seboj le en interes, in to je prodaja. Vprašanje je pa, če Vam bo tudi znal ali pa hotel svetovati, kaj bo za Vas najboljše in najprimernejše. Seveda so kot povsod tudi med njimi izjeme, a žal zelo redke.

H koncu naj omenim še avtomobile. Gasilska zveza je nedavno prepovedala uporabo gasilskih avtomobilov za vse druge vožnje, razen na vaje in požare. To stališče je popolnoma pravilno in imajo podobne predpise že vse gasilske zveze v večjih državah. Gasilsko orodje naj služi svojemu namenu! Lepa luč pade na takšno četo, ki prevažna s svojim avtomobilom članstvo po veselica, doma pa mora šele iskati prevozno sredstvo, če izbruhne požar. Pri nabavi avtomobila nas morajo voditi sledeča načela: 1. Motorno vozilo si bomo nabavili le, če obstoja krajevna potreba in če so v okolišu primerne terenske prilike. V goratih krajih in tam, kjer ni cest, nam avtomobil ne koristi. 2. Če si že kupimo avto, žrtvujemo raje malo več in si nabavimo dober voz. Gasilski voz mora imeti precejšnjo nosilnost in pridejo za preureditev v poštene le šasijske tovornih, poltovornih avtomobilov ali avtobusov. 3. Star avtomobil je kot star konj — zato čakajmo raje z nabavo in kupimo novega. 4. Gasilski voz naj bo zaprt. V zaprt voz spravimo več kot v odprtega. Poleg tega ima pa še to prednost, da ščiti moštvo pred mrazom in dežjem.

Le iz gornjih razlogov je zajednica izdala razne predpise in zato bodo čete delale le v svojo korist, če se bodo po teh predpisih tudi ravnale.

Službene vesti

Vesti starešinstva Gasilske zveze

Iz 59. seje Zvezinega starešinstva, ki je bila dne 12. maja t. l. v Beogradu. — Sprejeto je bilo poročilo o administrativnem in blagajniškem poslovanju. Starešinstvu je bilo predloženo posebno statistično poročilo o delovanju in stanju jugoslovanskega gasilstva (glej nekatere podatke v današnji številki pod »To in ono!« — op. ur.). Starešinstvo je o poročilu razpravljalo ter sklenilo, da bo zveza začela voditi posebno kartoteko za vse gasilce (redne in podporne) člane. Pisarna naj bi do prihodnje seje izdelala načrte za kartoteko in proračun stroškov.

Ministrstvo za telesno vzgojo in tudi ministrstvo vojske zahtevata, da se gasilske priprave (orodje in drugo) tipizirajo (poenotijo) za celo državo. Vrhovni inspektor gasilske službe bo pripravil potrebne tehnične podatke za orodja in čelade, nakar bo starešinstvo o zadevi sklepalo.

Starešinstvu je bilo predloženo poročilo o nadzorstvenem potovanju po moravski in vardarski banovini. Poročilo bo predloženo pristojnim ministrstvom s predlogi, kako naj se pospeši organiziranje gasilstva v teh dveh banovinah.

Prvi podstarešina zveze Snój je obširno poročal o razmerah pri gasilcih v savski banovini in pa da je zajednica te banovine sklicala za 29. maja svojo redno skupščino. Za zastopnika zveze na tej skupščini sta bila določena podstarešina Snój in član starešinstva inž. polkovnik Pahlič. V zvezi s tem je bilo sklenjeno, da se skliče zvezina uprava k seji za 12. in 13. junija.

Dne 30. maja naj bi se sestalo starešinstvo k seji, da se posvetuje o poročilu in predlogih pregledovalnega odbora.

V vrbaski banovini nameravajo gasilci uvesti posebno nezgodno zavarovanje ter so o tem poročali zvezi. Starešinstvo o tej zadevi še ni sklepalo, ker se pri zvezi še vedno proučuje, kako bi se vsi jugoslovanski gasilci enako zavarovali. Ko bo zadeva preštudirana, bodo mogle zajednice dobiti točne podatke in pojasnila (slovenski gasilci smo nezgodno zavarovanje že uvedli na svoj način. — Op. ur.).

Prostovoljna gasilska četa Mostar je poslala obširno poročilo o velikem požaru v selu Sretnica, pri katerem je nesrečno končalo 30 ljudi. Na podlagi tega poročila bo zveza predložila ministrstvu za notranje zadeve predloge za uveljavljanje uredbe o požarni policiji v naši državi.

Zajednica Vrbaske banovine v Banji Luki je prosila, da sme razdeliti naknadno stara odlikovanja za zasluge, ki jih ima še od prej v zalogi. Starešinstvo je sklenilo, da se mora zajednica ravnati strogo po predpisih o odlikovanjih in pohvalnih priznanjih.

Raznim tvrdkam je bilo izdano dovoljenje za izdelovanje gasilskih potrebščin, tako Hermanu Jožefu v Vinkovcih za gasilske zastave; Aljančič Zdenko je ponudil dobavo mask, Unja Stražacka iz Poljske pa dobavo sesalk. Obe ponudbi se bosta na pristojnih mestih proučili.

Čehoslovaška gasilska zveza je povabila jugoslovanske gasilce na posebno gasilsko proslavo o priliki sokolskega izleta v Pragi. Takrat bo starešina vseslovanske gasilske zveze (dr. Kodre, starešina naše zajed-

nice, op. ur.) sklical sejo starešinstva vseslovanske gasilske zveze v Prago.

Belgijski gasilci vabijo na svojo letošnjo večjo proslavo in bo starešinstvo o zadevi popreje sklepalo.

Sprejeta so bila poročila o skupščinah zajednic v Banji Luki, Nišu, Sarajevu in Novem Sadu ter potrjena poročila zajednic v Nišu in Sarajevu, proračuni ostalih zajednic bodo pa potrjeni še-le, ko bodo pravilno urejeni.

Z gasilskim zaslužnim križem II. stopnje so bili odlikovani dr. Jan Bata in Maksimović Tomo iz Borova, župan Isailović iz Pančeva in Markus Peter, gas. inspektor vardarske banovine.

Sklenjeno je bilo, da stori zveza vse, kar bi bilo potrebno za udeležbo gasilstva pri razstavi o priliki mednar. letalske razstave v Beogradu.

Iz 60. seje zvezinega starešinstva 1. junija 1938. Starešinstvo je najprej razpravljalo o pripombah in predlogih posebnega pregledovalnega odbora glede poslovanja. (Zveza nima nadzornega odbora, kakor druge naše edinice, uprava pa je že lani izvolila izmed sebe poseben petčlanski pregledovalni odbor, ki naj bi redno in izredno pregledoval poslovanje v zvezi, posebno kar se tiče denarnih izdatkov in dohodkov. — Opomba ured.)

Zvezino starešinstvo je tudi sprejelo poročilo Gasilske zajednice savske banovine, ki je izvolila nove zastopnike v zvezo na svoji skupščini dne 29. maja. Sklenjeno je bilo, da se predloži ministru za telesno vzgojo, naj te zastopnike potrdi. (Objavili smo, kaj se je zgodilo lani avgusta v Zagrebu, ko so zastopniki hrvaških gasilcev odložili svoje mandate v zvezi. Zajednica savske banovine je kljub temu vzdrževala redne stike z zvezo in je tudi z njo redno poslovala. Sedaj je ta zadeva, kakor je videti, rešena. Obširneje poročamo o stvari na drugem mestu. — Opomba ured.)

Na seji so tudi razpravljali druge stvari, posebno o mednarodni zrakoplovni razstavi v Beogradu, pri kateri sodeluje tudi gasilstvo. Starešinstvo je ugotovilo, da je vojska gasilstvu pri prirejanju gasilske razstave izredno mnogo pomagala.

Vesti starešinstva Gasilske zajednice za dravsko banovino

Gasilska zajednica dravske banovine v Ljubljani je na svoji skupščini dne 25. aprila lanskega leta sprejela sledeči sklep:

Izposluje naj se za gasilske ustanove dovoljenje za prirejanje tombol in srečolovov z neomejenim zneskom in takse prosto. Dovoljenja naj izdajajo sreska načelstva ali pa vsaj Kraljevska banska uprava.

Gasilska zveza, ki ji je bil ta sklep predložen, ga je s posebnim poročilom predložila pristojnemu ministrstvu. — S svojim razpisom od 5. V. 1938, II. št. 2063/2 je kralj. banska uprava dravske banovine zajednici sporočila sledeče:

Na Vašo resolucijo šte. 7338 z dne 14. X. 1937, naslovljeno na Gasilsko zvezo kraljevine Jugoslavije v Beogradu, obvešča ministrstvo za kmetijstvo kraljevsko bansko upravo, da se gasilskih ustanov, za prire-

ditev tombol in srečolovov, ne more oprostiti od plačanja takse po tarifni postavki 99.

Glede izdajanja dovoljenja za prireditev tombol po okrajnih načelstvih ali po banski upravi, ministrstvo sploh ni odgovorilo.

Autorske nagrade, o katerih smo v zadnji številki pisali, pomenijo za naše gasilske edinice mnogokrat velike izdatke. Podoba pa je, da v pogledu plačevanja avtorskih nagrad zadeva še ni rešena. Zakaj ne? Na merodajnih mestih namreč gasilskih organizacij ne priznajo za humana in dobrodelna društva. — Kaj naj bi k temu rekli? — Danes objavljamo sledeča dva dopisa, ki povesta več, ko kakršenkoli članek.

Gasilska zajednica v Ljubljani je dobila dne 30. maja t. l. pismo, v katerem se pravi:

Ugledno uredništvo »Gasilca«

Maribor.

V šte. 5 Vašega uglednega lista so na strani 123 in 124 navedene tudi nove avtorske nagrade, ki jih je treba plačevati za razne gledališke igre ter za glasbene prireditve in dela. Med drugim navajate sledeče: »Humana in dobrodelna društva« (to so tudi Prostovoljne gasilske čete) plačajo ...

Dovoljujemo si Vas opozoriti, da po navodilih, ki smo jih prejeli od naše generalne direkcije v Beogradu, Pašićeva 7/II, gasilske čete ne spadata pod humana in dobrodelna društva, vsled česar za te organizacije ne velja znižana tarifa, katero navajate za kraje V. reda z din 25.—, odnosno din 15.—, temveč normalne tarife.

Ker smo prejeli v zadnjem času od gasilskih čet plačane samo znižane tarife, Vas vljudno prosimo, da v svoji prihodnji številki to pogršno tolmačenje popravite, saj moramo v vsakem slučaju, ko se plačuje prenizka tarifa, zahtevati naknadno doplačilo, s čimer imamo tako mi, kakor tudi gasilske čete same precej posla, pa tudi stroškov.

O prednjem obveščamo s prepisom tudi Gasilsko zajednico za dravsko banovino v Ljubljani, kateri tudi svetujemo, da se obrne radi kategorizacije gasilskih čet kot humana in dobrodelna društva na g. delegata ministra prosvete Velmar Jankovića.

Z odličnim spoštovanjem

UJMA

Udruženje jugoslovenskih muzičkih autorjev
Poslovalnica za Dravsko banovino

Ljubljana, Resljeva c. 13 — Telefon 20-74
Skalar, s. r.

Na to je zajednica v pismu št. 3269 dne 1. junija predložila Gasilski zvezi v Beogradu sledeče:

Iz priloženih dopisov Udruženja jugosl. glasbenih autorjev v Zagrebu je razvidno, da še vedno ne smatrajo gasilske čete kot humana in dobrodelna društva. To tolmačenje kaže, kako mali interes kažejo razna državna oblastva napram naši organizaciji.

Zato prosimo in zahtevamo od naslova, da zastavi ves svoj vpliv in na merodajnih mestih doseže, da bodo smatrali gasilske čete za humana in doberdelna društva.

Gasilske čete našega področja obvarujejo letno za okoli 100 milijonov dinarjev škode in rešijo nebroj ljudi iz smrtne nevarnosti. V zahvalo za svoje človekoljubno delo se jih pa potem niti ne smatra za humana društva.

Sedaj res na podlagi tega ne vemo, kakšen značaj se gasilski organizaciji potem pripisuje. Že preje enkrat se nam je odrekel kulturno-prosvetni značaj, iz priloženih prilog pa je razvidno, da se odreka gasilski organizaciji celo humanitarni značaj. Za nas obstoji zdaj vprašanje, katera organizacija se sploh prišteva med humanitarne.

Prosim, da smatrate zadevo za nujno in pokrenete vse potrebno, da se našim četam storjena krivica popravi.

Za gledališke igre pobira avtorske nagrade Udruženje jugoslovanskih dramskih avtorjev (UJDA), ki pa je na tozadevno vlogo naše zajednice poslalo sledečo pismo:

»UJDA — Udruženje jugoslovanskih dramskih avtorjev v Ljubljani.

Pooblaščen avtorsko-pravno posredništvo za pravice uprizorjanja.
Ljubljana

Livada 29 — Telefon 39-13.

Ljubljana, 17. maja 1938.

P. t. predsedstvu

GASILSKE ZAJEDNICE

Ljubljana.

Udruženje Jugoslovanskih Dramskih Autorjev — UJDA je pripravljeno p. t. predsedstvu iti na roko in določa avtorsko tantijemo za igre, kakor sledi:

Za mesta Ljubljana, Maribor, Celje in Ptuj za enkratno vprizoritev domačega ali tujega dela din 150.—, manj 30% popust, t. j. din 105.—, za mesta Kranj, Jesenice, Novo mesto, Kočevje in Murska Sobota din 100, manj 30% popust, t. j. din 70.—, za vse ostale kraje Dravske banovine po din 50.—, manj 30% popust, teraj din 35.—.

Za pogoj stavi »Udruženje Jugoslovanskih Dramskih Autorjev« — UJDA, da nam p. t. predsedstvo pošlje v dveh izvodih izkaz vseh pri p. t. predsedstvu »Gasilske zajednice« včlanjenih društev, dalje da društva vsako prireditelj prijavijo vsaj 14 dni pred vprizoritvijo, in sicer ona društva iz srezov:

Črnomelj, Kamnik, Kočevje, Kranj, Krško, Litija, Logatec, Novo mesto, Radovljica, Škofja Loka, Ljubljana in Ljubljana-okolica na naslov UJDA Ljubljana, Livada 29, t. j. bivša ljubljanska oblast, za sreze: Brežice, Celje, Lendava, Dravograd, Gornji grad, Laško, Ljutomer, Maribor-levi breg, Maribor-desni breg, Murska Sobota, Ptuj, Slovenj Gradec, Konjice in Šmarje pri Jelšah na naslov UJDA Ljubljana, Resljeva cesta 13, t. j. bivša mariborska oblast.

Dalje mora vsako društvo s prijavo poslati tudi znamko za odgovor, v dopisu navesti ime avtorja in originalni naslov dela ter končno, da p. t. predsedstvo »Gasilske zajednice« z okrožnico obvesti vsa pri p. t. »Gasilski zajednici« včlanjena društva o tem sporazumu.

Prosimo, da nam prejem tega dopisa blagovolite potrditi in bi ta znižana tarifa stopila v veljavo od dne 1. junija 1938 dalje.

Z odličnim spoštovanjem:

Udruženje Jugoslovanskih Dramskih
Avtorjev.«

Gasilska zajednica objavlja to pismo v smislu zahteve kot svojo splošno okrožnico št. 3112 z dne 13. junija 1938.

Vojaška služba gasilcev. V »Službenih novinah« kraljevine Jugoslavije od 3. junija 1938, št. XXXVII, je objavljena zakonska uredba o oprostitvi od vojaške službe. V drugem poglavju pravi uredba:

»Vojaške službe bodo oproščeni v pripravnem, mobilnem in vojnem stanju obvezniki (podčastniki, kaplarji in prostaki), ki v mirnih časih opravljajo gotovo službo.«

Za gasilce je važen čl. 19. uredbе, ki pravi, da so v območju ministrstva za telesno vzgojo pri organizacijah Gasilske zveze oproščeni:

1. starešina, glavni tajnik, vrhovni nadzornik gasilske službe pri zvezi;

2. starešina, tajnik in gasilski nadzornik pri zajednici;

3. starešina (gasilski nadzornik) in tajnik pri župi;

4. poveljnik in neobhodno potrebno število osebja, ki je izurjeno za gasilsko službo in ki je po posebnem, od pristojnih oblastev odobrenem načrtu za obrambo dotičnega kraja pred požari predvideno v napadalno-obrambnih odsekih gasilskih čet vseh nazivov, važnih za brambo države.

Načeloma se oprostijo člani gasilskih organizacij, če jih ni mogoče nadomestiti z drugimi osebami, ki so sposobne, pa niso obvezniki oborožene vojske, in sicer:

a) rezervni, vpokojeni in častniki v ostavki ter vojaški uradniki, če so stari več ko 40 let;

b) obvezniki podčastniki, če so stari več ko 40 let;

c) obvezniki kaplarji in prostaki ne glede na leta starosti.

Uredba tudi predpisuje postopek za doseg oprostitve.

Gasilska nabavljalna zadruga. V nedeljo, dne 29. maja t. l. je bila v pisarni Gasilske zajednice v Ljubljani ustanovna skupščina nabavljalne zadruge gasilske zajednice dravske banovine. Navzočih je bilo 23 ustanoviteljev. Skupščini je predsedoval starešina zajednice dr. Kodre Anton, ki je tudi na kratko poročal glede priprav za ustanovitev ter o pomenu in namenu zadruge za slovensko gasilstvo. Odobrena so bila zadrugina pravila (objavili jih bomo v prih. številki našega lista — Op. ured.) in izvoljen je bil sledeči upravni odbor zadruge:

Predsednik: Drobne Josip, obč. tajnik in starešina župe Šmarje pri Jelšah; podpredsednik: Rupnik Jože, zas. urad. in starešina župe Ljub-

ljana-okolica, št. Vid pri Ljubljani. Odborniki: Dolinar Josip, banski svetnik in starešina župe Litija, Kresnice; Guček France, ključ. mojster in starešina župe Laško, Trbovlje; dr. Šmajd Albin, odvetnik in član osred. odbora Gas. zajednice, Radovljica; Vogelšek Alojzij, tovarnar, Radovljica; dr. Kodre Anton, višji mag. svetnik in starešina zajednice v Ljubljani.

Za namestnike članov upravnega odbora so bili izvoljeni:

Hamersak Vinko, mest. uradnik in član župne uprave v Mariboru; Mežek Franc, mest. gradb. tehnik in tajnik zajednice v Ljubljani; inž. Dolenc Franc, gasilski inspektor v Ljubljani.

V nadzorni odbor so bili izvoljeni:

Pogačnik Bogdan, bančni ravnatelj in I. podstarešina zajednice, Maribor; Snoj Franc, zas. uradnik in I. podstarešina Gasilske zveze, Gornja Radgona; Lah Miha, trgovec in blagajnik zajednice, Vrhopolje-Kamnik; Japelj Pavel, šolski upravitelj in član osred. odbora zajednice, Smlednik-Kranj; Dolničar Janko, zas. uradnik, Ježica pri Ljubljani.

Naš naraščaj

Nehote pridejo človeku misli, posebno v teh lepih pomladanskih dneh, ko se narava oživlja, ko se začenja zopet novo življenje, ali ni potrebno tudi naši organizaciji pomlajenja? Povsod se trudijo, da privedejo v svoj okoliš mladino-naraščaj, katerega vcepijo potrebno za bodoče življensko delo v organizaciji. Kaj smo pa mi storili v naših vrstah?

Ali sploh skrbimo za naš naraščaj ali naše plemenito stremljenje ravno v teh težkih časih podleže? Pomlad naj prinese novo življenje, zato mladino v naše vrste in odpadlo bo omahovanje, brezbrizje in zimska otrpnelost. Žive in resnične pomladi je treba, solnca, da poživi našo vztrajnost v delu. Temu ali onemu bo vzgoja naraščaja zopet odveč, drugemu brezpotrebno, treba je le par ur tedensko žrtvovati, mlade dečke navdušiti za gasilsko delo in idejo in v obče in v doglednem času se bo pokazal iz tega semena, ki smo ga sejali, res dober sad. Prepričati se je treba in opazovati mlade radostne obraze, ko jim razlagaš naš evangelij, ko nastopajo in korakajo pod našo zastavo tako samozavestno. Mladini je treba vcepiti gasilsko in domovinsko zavest, če hočemo imeti v bodoče res idealne in vnete gasilce.

VADNIK ZA REDOVNE VAJE je tiskan v knjižici. Pošljite gasil. zajednici v Ljubljani 5- din pa ga dobite po pošti.

To in ono

ZA SPOMIN

(V tem odstavku bomo objavljali kratka poročila o delovanju in življenju ter male slike naših v teku leta umrlih gasilcev. — Čete naj zbirajo vse podatke in jih pošiljajo uredništvu ob enem s slikami. Slike naj bodo doprsne in brezhibne.)

V letu 1938 so umrli člani: 1. Ferd. Doktorič, p. g. č. Metlika, roj. 1866., umrl 28. I. 1938; 2. Mih. Pečovnik, p. g. č. Vransko, r. 1878., umrl 31. I. 1938; 3. Ant. Camar, p. g. č. Loka, Z. m., r. 1875., umrl 3. II. 1938; 4. Nikolaj Kovač, p. g. č. Zagorje, r. 1881., umrl 3. III. 1938; 5. Ant. Kerche, p. g. č. Pekre, roj. 1870., umrl 9. III. 1938; 6. Ludvik Polak, p. g. č. Ivanjko, roj. 1901., umrl 9. III. 1938; 7. Rih. Tvrđy, p. g. č. Novo mesto, roj. 1866., umrl 10. III. 1938; 8. M. Remic, p. g. č. Šmartno o. D., r. 1891., umrl 20. III. 1938; 9. Ant. Kolarič, p. g. č. Spuhlja, roj. 1883., umrl 17. III. 1938; 10. Václav Paleček, p. g. č. Gor. v. Tr., r. 1864., umrl 31. III. 1938; 11. Jos. Bergman, p. g. č. Novo mesto, roj. 1894., umrl 4. IV. 1938; 12. Iv. Kristan, p. g. č. Sl. Gradec, r. 1887., umrl 7. IV. 1938; 13. Iv. Sečen, p. g. č. Mostec, roj. 1873., umrl 18. IV. 1938; 14. Sim. Viher, p. g. č. Vučenica, roj. 1859., umrl 11. IV. 1938; 15. J. Kosi, p. g. č. Križevci, r. 1876., 25. IV. 1938; 16. Franc Avanco, p. g. č. Ig-Stud., r. 1852., umrl 1. V. 1938; 17. Alojz Štern, p. g. č. Rače, roj. 1862., umrl 23. IV. 1938. Vsem tovarišem ohranimo časten in lep spomin.

Samaritan

Zlomljene nosne kosti ne skušamo uravnati, temveč zavežemo nos s fračo. Pri prelomu spodnje čeljustnice zadostuje navadno, da jo privežemo z ruto ali robcem, katerega zavozlamo na vrhu temena.

Prelom ključnice (eden najbolj pogostih). Ključnica se prelomi najraje takrat, če pademo na iztegnjeno roko. Udarci se prenese preko podlehiti in nadlehiti na ključnico. Ta se ne more nikamor več odmakniti in, ker je najtanjša, počí. Bolnik začuti takoj bolečine v ključnici. Če ga previdno slečemo, vidimo

Slike 22, 23 in 24: Trikotna ruta kot opora zlomljeni ali ranjeni roki.

takoj, da je prelomljena, saj poteka tik pod kožo.

Kako slačimo suknjič ali plašč, kadar je poškodovana ključnica ali kak drugi del zgornje

okončine. Ko smo ga odpeli, ga zvrnemo do ramen, potem slečemo najprej zdravi rokav, nato prav oprezno rokav na bolni strani. Poškodovana stran ostane pri takem postopanju popolnoma negibna. Pri oblačenju je bolni ud prvi. Perilo prerežemo, če ne gre drugače. Kadar še moramo rezati obleko, storimo to vedno ob šivu, da je ne uničimo popolnoma.

Pri prelomu ključnice obstoja prva pomoč v temu, da ali privežemo nadleht in podleht čvrsto k trupu, ali pa položimo celo zgornjo okončino v trikotno ruto. (Slike 22—24.) Če res drugega nimamo pri rokah, je za silo dovolj, če vtaknemo roko spredaj v suknjič ali srajco nad zapetim najnižjim gumbom.

Do preloma lopatice (bolj redko) ne pride toliko pri padcih kot tedaj, če pade kak težji predmet na predel lopatice. Bolnik čuti potem v okolici lopatice bolečine pri vsakem gibu, zunanje izpremembe se pa ne opažajo. Prva pomoč je ista kot pri prelomu ključnice.

Kadar je zlomljena nadlehtnica, visi roka navzdol kakor mrtva. Dviganje in gibanje roke povzroča hude bolečine na mestu preloma. Dostikrat je oblika nadlehti izpremenjena, roka je krajša. Prva pomoč ista kot zgoraj.

Pri prelomih v spodnji tretjini nadlehti, v komolcu in v podlehti ravnamo najboljše tako, da pričvrstimo roko na kotasto deščico. S tem je onemogočeno gibanje v komolcu. Ko smo roko tako pričvrstili, jo še privežemo s trikotno ruto. (Glej slike 25, 26, 22 do 24). Če nimamo na razpolago kotaste deščice ali kaj podobnega, rajši pričvrstimo iztegnjeno roko na kak trdni, daljši predmet, ki sega od ramena do dlani. Kaka ravna palica, dežnik, debelejši sloj papirja ali kaj podobnega se že najde povsod. Podložimo z vato, staničevino, volno, robci, slamo, senom, mahom ali podobnim. Ni tako zelo važno, da je prelom uravnan kot da se mesto preloma ne more gibati, ker bo zdravnik itak odstranil naš zasilni zavoj. Pripomniti je, da ne smemo nikdar zavezovati ravno nad prelomljenim mestom, ker bi s tem bolečine samo po nepotrebnem povečali.

Najbolj pogosto se zlomi podleht v za-
pestju. (Slika 27.) Roka dobi s tem posebno značilno bajonetasto obliko. V tem slučaju pri-

»Samopomoč« je svojem umrlih izplačala posmrtnino po 1000 din.

V letu 1938. se je izplačalo posmrtnino tudi po 18. Fr. Cajnarju, p. g. č. Gorica, o. Dr., roj. 1861., umrl 13. decem. 1937. V l. 1937. je umrlo 21 tovarišev-gasilcev. Za vse te in za 13 gasilcev, umrlih še v l. 1936. je izplačala sedanja uprava »Samopomoč« skupaj 52 posmrtnin po din 1000 (tisoč dinarjev).

Do zdaj je izplačala »Samopomoč« za 548 umrlih članov 1.29.651.-din.

Tovariši gasilci. Prečitajte novi »Pravilnik« Samopomoči v majski številki letošnjega »Gasilca« in pristopite k Samopomoči! Kolikor več članov, toliko večja bo posmrtnina. Po dosegu din 2000 pa se bo zniževalo članarino, da se bodo lahko vpisali tudi najrevnejši člani.

Tov. starešini v spomin!

Kakor, da si bil še včeraj med nami, kakor

da je še pred par dnevi bilo slišati Tvoj prijetno zapovedujoči glas, tako se nam zdi, pa vendar je Tvoje truplo sprejela mati zemlja že pred par meseci.

Težka bol nas tare in nikakor ne moremo

pojmiti, ne moremo verjeti, da si nas moral zapustiti tako mlad, tako poln življenja, in prav v času, ko se je porajalo novo življenje, nova vigrad, ki si je tako želel. Razpočilo se je popje, Ti pa si po volji Najvišjega klonil kot odtrgan cvet. V disciplini vzor, si se skazal tudi tedaj, ko je iz nam neznanih dalj zaslila samo Tvoje čutno uho, oni veliki klic trombe, kateremu si se odzval takoj. Takrat si nas trenutno pozabil, nas, ki smo Te tako ljubili, ki Te tako pogrešamo. Vigred se povrne... al' prijetljaj nikdar več ne bo... Ta bridka resnica nas tlači, ko se Te vsaki dan spominjamo. Danes pa še posebno, ko smo videli tako veliko vrzel, tako praznino. Dragi Pino! Florijanovo nedeljo smo Ti posvetili in vsa Tvoja četa je kot en mož bila v duhu s Teboj. Tvoja bo ta nedelja in Tvojih tovarišev, ki se s Teboj vesele pri našem nebeškem priprošnjiku sv. Florijanu. To smo obljubili danes, to bomo izpolnjevali, dokler bo v Tvoji četi le še en mož, katerim si tako očetovsko poveljeval.

Tov. Josip Bergmann starešina gasilske župe Novo mesto, je preminul po kratki bolezni dne 4. aprila 1938. Pokopali smo ga ob ogromni udeležbi članstva in drugih ljudi. Ako pripomnimo, da je bilo v sprevedu okoli 500 gasilcev in nad 1000 drugih ljudi ter da je še enkrat toliko ljudi delalo špalir, kjer se je spreved pomikal, je povedano vse. Tako priljubljenih, tako spoštovanih je malo. Res je, da je v svo-

čvrstimo podleht na deščico ali drug predmet, ki sega od komolca do vrha prstov, vse skupaj pa privežemo s trikotno ruto, ali pa vtaknemo že obvezano roko v suknjič.

Enako ravnamo, če je zlomljena kaka kost v dlani ali na prstih.

Stegnenica se zlomi najraje v zgornjem delu in to ponajveč pri starejših ljudeh. Je to zelo nevaren prelom, kajti treba je ležati veliko tednov, preden zopet zaraste. V tem času pa pobere pljučnica marsikoga, posebno stare ljudi. Bolnika najdemo ležečega na tleh. Skrbno se izogiba vsakega gibanja. Zlomljena noga je izvrnjena navzven, včasih tudi krajša. Za transport je treba pričvrstiti nogo tako, da sega trda podloga zgoraj do reber, spodaj do konca noge. Brez smisla je, če položimo nogo v škorenj, četudi je ta visok, ko pa sega v najboljšem slučaju samo do mesta preloma, ne pa preko. Če ne najdemo takoj kakega dolgega predmeta, je boljše, da pustimo bolnika tako dolgo ležati, dokler ne dobimo kaj primerne. V hudi sili (na pr. v snegu pozimi) si lahko pomagamo na ta način, da privežemo bolno

Slika št. 27:
Prelom podlehtnice. Bazonetni položaj.

nogo na zdravo. Če dvignemo ponesrečenca na nosilnico ali na voz, ga naj drži po možnosti čim več rok. Na ta način preprečimo gibanje v kolku, ki je zanj zelo boleče. Enako ravnamo, kadar se nahaja prelom sredi stegna ali na spodnjem delu stegenice. Šele pri prelomu nižje kolena smemo rabiti pločevinasti škorenj. Ta mora biti visok in segati čim dalje preko kolena. Pri tem je treba več pomagačev. Eden vleče nogo nad kolenom k sebi, drugi vleče za peto in stopalo, tretji porine pod nogo škorenj, ki je znotraj obložen z vato ali podobnim. Nato spustijo nogo previdno v škorenj ter jo pričvrstijo previdno, toda trdno s trikotnimi rutami ali z zavojem, vendar tako, da zavoj ne tišči na prelomljeno mesto. (Glej sliko 28.)

Pri prelomu v gležnjih (smučarji) zadostuje nizki dokolenski škorenj. Enako pri vseh prelomih v stopalu.

Izvinjenje sklepa

Če prisili zunanja sila (padec, udarec) kak ud, da se giblje v nenavadni smeri, se zgodi, da se sklepne ovojnice in vezi prenatagnejo ter včasih tudi počijo. Ko popusti sila, pride sklep v prvotno lego, vendar je zelo boleč in začne kmalu otekati. V sklepni votlini se namreč nabere precej krvi, ki povzroči oteklino. Skraja torej na sklepu razen bolečnosti ne opazamo ničesar, sklep ostane za silo gibljiv. Šele ko oteče, postane vsled tega tudi negiben. Prva pomoč: mrzli obkladki, elastičen zavoj, če imamo kaj primerne pri rokah. K zdravniku.

Izpahnjenje sklepa

Iz istih razlogov (navadno padec) se včasih sklepna ovojnica pretrga toliko, da skoči glavica kake kosti iz sklepne ponvice sosedne kosti ter ostane izven sklepa. Tedaj pravimo, da je sklep izpahnen. Čim bolj gibljiv je kak sklep, tem lažje se izpahne. Pri izpahu se takoj izpremeni oblika sklepa, ud postane krajši ali daljši, gibanje je mogoče le s težavo ter je zvezano z velikimi bolečinami, dostikrat je sploh nemogoče. Kjer je bil poprej sklep, se sedaj nahaja vdrtina (ramenski sklep) ali pa narobe. Najbolje vidimo razliko, če primerjamo bolno stran z zdravo.

Čim dalje ostane sklep izpahnen, tem težje se da potem uravnati. Zato je absolutno potrebna zdravniška pomoč. Sami nikakor ne smemo poskušati sklep uravnati, ker nikdar ne moremo presoditi, če ni mogoče kaj tudi zlomljeno. Obvežemo in ravnamo z udom, kot bi bil zlomljen.

Udarnina

Če je bil predmet, s katerim je bil izvršen udarec, top (kamenje, zemlja, udarec s pestjo itd.) nastane na telesu udarnina. Koža je na tem mestu navadno samo odrgnjena, pa tudi če je nastala večja rana, ta ne krvavi hudo. Udarnina kmalu oteče, na udarjenem mestu nastane bula. Ker so raztrgane manjše žilice, izstopa kri v tkivo, bula dobi temnomodro barvo. Tekom časa postane rjava, zelena, rumena, potem izgine. Če je koža ranjena, ravnamo z rano po predpisih. Na udarnino damo obkladke z burovo vodo, alkoholom, kisom ali tudi samo z vodo.

jem poklicu kot lekar- nar bil poznan ne le ši- rom Dolenjske, temveč tudi Belekrajine, delno pa tudi širom cele drav- ske banovine, pa ne sa- mo kot lekarar, tem- več po svojih dobrih delih, katerih krona je bila njegova poslednja pot, katere so se udele- žili vsi, zlasti pa oni, katerim je bil dobrotnik. Polnih 26 let se je udej- stvoval v naših vrstah, zato pa je tudi vzgojil vredno vrsto dobrega članstva, ki hodi in bo hodila po stopinjah, ki jih je on napravil. Bog daj njegovi duši mir, mi pa ga ohranimo kot vzor gasilca, ki se je res držal našega gesla »vse iz ljubezni do bliž- njega!«

Gasilsko četo Hrušič- co je 2. marca 1938 v nenadni smrti za vedno zapustil naš nad vse po- žrtvovalni in agilni to-

variš **Branc Jože**. Vedno je bil med prvimi, bodisi pri vajah ali požaru, posebno se je izkazal pri raznih prireditvah kot zanesljivega delavca. Kako veliko ljubezen in spoštovanje je užival med člani in ljudstvom ter sodelavci pri KID,

kjer je bil uslužben, je pokazal njegov pogreb. Spoštujmonjegovspomin.

Dne 22. maja 1938 je umrl v ljubljanski bolnici marljivi in požrtovalni član tovariš **Bohinc Rok**, ustanovitelj naše čete in njen dolgoletni predsednik in častni član.

Pokojni Rok je bil rojen v Kamni gorici dne 15. avg. 1875. V svojem življenju si je pridobil veliko zaslug za gasilstvo in tudi drugače se je udeleževal pri raznih društvih in organizacijah.

Gasilska četa se je udeležila pogreba skora polnoštevilno. Za 39 letno delo in za vse kar je dobrega storil Bogu na čast in bližnjim v pomoč se mu je pri odprtem grobu zahvalil četni predsednik J. V.

Pokojnik je bil odkovan od države in gasilske zajednice s srebrno in zlato kolanjo. Gasilska četa pa ga bode ohranila v trajnem spominu.

Dne 23. maja t. l. je umrl v mariborski bol-

nici tov. **Stern Alojz**, delavec, star 76 let. Težko ga bo pogrešala ga-

Tujek v telesu

T u j e k v k o ž i. Pogosto se zgodi, da se zarije v kožo kaka iver, pezdil, lesen drobec, košček stekla, žebelj ali kavelj. Tako reč treba izvleči čimprej, sicer pride do vnetja ali zastrupljenja krvi. Vsem je znano, kako nevarno je na primer, če stopimo na rjast žebelj. Rja sama na sebi sicer ni nevarna, vsak rjast predmet pa je poln najhujših bacilov, ki potem povzročijo nevarno okuženje rane. Predvsem si poiščimo primerno in čisto orodje s katerim bomo odstranili tujek. Kajti z umazanim in neprimernim orodjem ne bomo mogli izvleči tujka, nevarnost okuženja pa samo povečamo. Lesene pezdilje izvlečemo najbolje s kako iglo, katero prej izžarimo. Iglo peljemo previdno pod pezdil ter ga skušamo dvigniti in izvleči. Če je tujek zašel pregloboko, ali pa če se je pri naših poskusih zlomil, zavijemo rano po predpisih in pokličemo zdravnika na pomoč. Iglo, ki se je zarila v kožo, skušamo izvleči kar najhitreje. Če se to ne posreči takoj, privedemo roko na trdno podlago tako, da se ne more gibati. Pri vsakem najmanjšem gibu se namreč igla zadere globlje in začne romati po telesu. Hitro k zdravniku!

T u j e k v o č e s u. Če pade kak tujek v oko, povzroča tam močne bolečine, solzenje in vnetje. Roženica je zelo občutljiva. Če je tujek majhen in nima ostrih robov, ga bodo solze brez težav izplavile iz očesa. Če si pa oko taremo in igrnemo, se zna zgoditi, da si tujek le zarinemo v vernico ali roženico. Zato je najboljšje, da pustimo roke proč od očesa. Če je tujek oster in le preveč draži oko, ga skušamo previdno odstraniti. Najprej potegnemo spodnjo veko navzdol ter si ogledamo prostor pod njo. Bolniku ukažemo naj pogleda navzgor. Ko zagledamo tujek, ga odstranimo z namočenim koncem robca ali z namočeno vato. Suha vata bi namreč puščala za seboj nitke, ki tudi dražijo. Če tujka ni pod spodnjo veko, poskusimo sledeče: zgornjo veko primemo pri trepalnicah ter jo potegnemo preko spodnje. To zadostuje po navadi, da se odstrani tujek. Trepalnice spodnje veke ga namreč primejo liki grabljam. S spodnjih trepalnic ga odstranimo z robcem. Lahko poskusimo obrniti zgornjo veko preko kake palčice. Tedaj zagledamo drobec navadno tik nad robom veke ter ga previdno odstranimo. Če nam pa tudi na ta način ne uspe, dajmo na oko mrzle obkladke in poiščimo zdravniško pomoč.

Posebno vlogo igrajo železni drobeci, ki se zarinejo pri brušenju ali pri kovanju globoko v roženico. V vlagi očesa začnejo kmalu rjaveti. Ranjena roženica popije rjo, nastane rjasta pega, ki se ne da več odstraniti, tudi če je železni drobec že zunaj. Rjasta pega na roženici pa bo kvarila dotičnemu človeku vid za zmeraj. Zato je treba v takem slučaju posebno hitre pomoči, katero pa zamore nuditi le zdravnik. Če pade v oko drobec apna ali karbida, torej tvarin, ki ne smejo priti v dotiko z vodo, je najboljša, če izplaknemo oko z oljem. Če tega nimamo pri rokah vzamemo pač veliko količino vode, ki močno razredči škodljivo tvarino. Enako pri kislinah ali lugih.

T u j e k v u š e s u. Zgodi se, da si otroci pri igranju vtaknejo v uho fižolček, koruzno zrno, grah ali kaj podobnega. Tudi odraslemu zleze lahko kaka žuželka v uho. V tem slučaju položimo bolnika tako, da leži dotično uho zgoraj, nato mu kanemo vanj par kapljic olja (ne vode!). Olje zaduši žuželko, ki se kmalu pokaže na površini. Nikakor pa ne smemo z zobotrebem, vžigalico ali podobnim bezati po ušesu. S tem porivamo tujek samo globlje v uho, lahko se pa tudi zgodi, da ranimo bobnič. Fižol, grah ali koruzo pustimo kjer je, ter peljemo otroka k zdravniku. Če pride voda v tako uho, nabrekne tujek tako močno, da ga potem tudi zdravnik ne dobi zlepa več iz ušesa, temveč je treba večkrat operirati.

T u j e k v n o s u. Enako kot v uho, si mali otroci vtikajo radi fižol ali kaj podobnega v nos. Dokler vidimo tujek v vhodu nosnice, ga lahko poskusimo odstraniti s tem, da potegnemo z dvema prstoma krepko od nosovega korena navzdol. Če je otrok malo večji, mu zatisnemo drugo nosnico in mu ukažemo, naj krepko pihne. Tedaj navadno zleti tujek iz nosa. Če se to ne zgodi, ga peljemo k zdravniku. Če ostane fižol ali kaj podobnega več ur v nosu, nabrekne vsled vlage ter se zagozdi med nosnimi školjkami. Če bi hoteli tujek poriniti dalje v notranjost nosa, se lahko zgodi, da pade otroku skozi žrelo v goltanec ter ga duši.

T u j e k v g o l t a n c u i n p o ž i r a l n i k u. Če se pri jedi zadere kaka kost ali koščica v steno požiralnika, povzroča pri vsakem požirku močne bolečine. Bolnika, ki je navadno zelo prestrašen, najprej pomirimo. Predno ne pride zdravniška pomoč, naj ne zavžije ničesar več. Vsak grizljaj,

silska četa, saj je bil njen ustanovni in od l. 1886 nepretrgoma do svoje smrti njen izvršujoči član. Bil je vedno dober in iskren svetovalec, sodelavec in tovariš. Za zasluge v gasilstvu je že pred vojno dobil zlato kolajno, ravno tako je bil tudi odlikovan za 40 letno neumorno delovanje na polju gasilstva z zlato kolajno. Leta 1921 ga je gasil. četa imenovala za častnega člana.

Težko nam je ob smrti tako delavnega in vzornega tovariša. Z vsem svojim življenjem in delovanjem pa nam je v svetel vzgled nesebičnega in neumornega delovanja ter nam bo služil za vzor pri gasilskem delu.

Zanimivosti iz zdravniške vede

Najstarejša učna knjiga za ranocelnštvo je papirov zvitek iz l. 2800. pr. Kr. Našli so ga v Egiptu. Ni pa cel, temveč obravnava le 48 ranocelniških primerov.

Irska je imela prvo bolnišnico v zapadni Evropi. Ustanovila je to bolnišnico kneginja Macha kot zdravstveni zavod za vsakogar, dočim so bile prej take ustanove le za plemenitaške rodbine. Največja bolnišnica na svetu je menda v severni Ameriki v mestu Los Angeles. V njej je prostora za 3500 bolnikov.

Zdravilno moč elektrike je prvi spoznal že rimski zdravnik Skribonij. Že v l. 48. pred Kr. r. je namreč bolnikom, ki so trpeli na revmatizmu ali dolgotrajnem glavobolu, nasvetoval drgnjenje s trepetlikovino, katere električno moč je sam iz-

črpno preiskaval. Šele l. 1744. so začeli uporabljati v zdravilstvu električni stroj.

Prvo operacijo želodca so izvršili sredi 18. stoletja in sicer na nekem kaznjencu, ki je bil obsojen na smrt. Operirani pa je v nekaj urah po operaciji umrl.

Prvo transfuzijo krvi iz človeka na človeka je izvršil 15. jun. 1667 francoski zdravnik Jean Denis. Proti tej transfuziji pa je nastalo splošno nerazpoloženje in sam parlament je nato prepovedal prenašanje krvi.

Prvi, ki je natančno popisal, kako se vstavi umetno oko v očesno duplino, je bil znameniti francoski kirurg Ambroise Paré. V l. 1561. je napravil tako oko iz emajliranega zlata in sicer v naravnih barvah. Paré pa ne omenja, da bi bil on iznajditelj umetnega očesa, niti ne pravi, da bi bilo to kaj novega. Poznali so tedaj umetno oko gotovo že pred njim.

Prvo operacijo slepiča je izvršil l. 1889. hamburški profesor dr. Hermann Krümmell.

Najdražjo operacijo so pred nekaj leti izvršili v Ameriki. Mladi siamski kralj je težje obolel na levem očesu in moral se je podvreči operaciji pri enem najznamenitejših ameriških specialistov za očesne bolezni. Kot honorar je prejel zdravnik lepo vsoto okoli 15 milijonov d/narjev. Če bi pa prišli še vse stroške, ki jih je imel kralj s potovanjem v Ameriko, z bivanjem tam ter s preskrbo svojega številnega spremstva, bi zneslo to čez 70 milijonov d/narjev.

Ulica, v kateri stanuje največ zdravnikov, je v Londonu in se imenuje

katerega bi še požrl, bi znal vtisniti ostro koščico globlje v steno požiralnika, kar zamore postati tudi zelo nevarno, da celo usodno za bolnika. Podobne posledice bi imelo v tem slučaju bruhanje. Dokler bolnik miruje se pa ne more zgoditi prav nič hudega. To je treba bolniku dopovedati. Seveda se mora takoj podati k zdravniku ali pa v bolnico.

Če obtiči pri jedi prevelik grizljaj v goltancu, se začne bolnik dušiti, obraz postane plav, zenice se razširijo. Če ni hitra pomoč pri rokah, bolnik lahko umre na zadušenju. Z dvema prstoma sežemo globoko v usta in skušamo prijeti grizljaj, ki tiči zadaj v žrelu. Če ga s tem tudi ne moremo vsakokrat izvleči, povzročimo skoraj vedno bruhanje in kašljanje, ki vrže grizljaj na svetlo. Če tiči pregloboko, udarjamo bolnika s pestjo večkrat zaporedoma po hrbtu in prsih. Nato zdrkne grizljaj navadno navzdol in v želodec.

Če je kdo požrl kak ostrejši predmet ter se isti nahaja v želodcu je primerno, da mu damo jesti veliko surovega kislega zelja ali pa krompirja. Ta hrana obdaja potem tujek na poti skozi vse črevo ter obvaruje steno črevesa pred poškodovanjem.

Okrogli, topi predmeti kot gumbi, denar do velikosti enega dinarja, frnikule itd. nam ne bodo delale prevelikih skrbi. Žlica ricinovega olja jih spravi zopet na dan.

Kile

Steno trebušne votline tvorijo trebušne mišice v več plasteh. Na nekaterih mestih se pokrivajo trebušne mišice tako, da nastanejo odprtine. Na pr. v dimljah. Dogaja se, da se prerine črevo pri velikem notranjem pritisku skozi tako odprtino pod kožo. Velik pritisk v trebušni votlini nastane, kadar dvigamo pretežno breme, kadar kričimo ali kakorkoli napenjamo trebuh. Črevo tvori potem pod kožo mehko oteklino. Koža nad oteklino ne kaže nikake izpremembe v barvi. To oteklino imenujemo kilo. Kila ni zmeraj enako velika. Pri vsakem ponovnem napenjanju trebuha naraste, pri ležanju splahne. S previdnim in lahkim masiranjem jo spravimo lahko nazaj v trebušno votlino. Kile nastanejo najraje v dimljah in na popku. Navadna kila ne dela nosilcu prevelikih težav. Toda gorje, če nastane iz navadne kile zadržnjena. Tedaj oteče kila, postane trda in zelo boleča, ne moremo je več spraviti nazaj v trebuh.

Bolniku upade obraz, žila bije hitreje. Bolečine ob zadržnjenih kili postanejo vedno večje. Na tistem mestu je prehod skozi črevo prekinjen. Bolnik ne gre več na blato, vetrovi ne gredo več od njega. Taka je slika zadržnjene kile. To stanje je smrtonovarno. Le operacija v prvih urah po zadržnjenju ima še nado na uspeh, kajti potem se pridruži vedno hujše bruhanje, črevo začne gniti in počti, njegova vsebina se na zadržnjenem mestu razlije po trebuhu, smrt se ne dá več odvrniti. Vsakdo, ki ima kilo bi moral biti o tem poučen. Če se kila zadrigne, t. j., če postane trda in boleča ter se ne da več potisniti v trebuh, je treba kar najhitreje poslati po zdravnika. Do zdravnikovega prihoda naj bolnik leži mirno na hrbtu, noge razkoračene in pritegnjene k trebuhu, na boleče mesto mrzli obkladki! Če ni mogoče hitro dobiti zdravnika, je treba bolnika previdno, toda čim hitreje odpraviti v bolnico. Nikdar ni mogoče presoditi, če kdaj iz navadne kile ne bo postala zadržnjena. Zato je treba vsakomur le priporočati operacijo, ki sama na sebi nikakor ni težka, bolnika pa le reši večnih nevšečnosti in skrbi. Kilni pas nikakor ne varuje pred zadržnjenjem.

Harley Street. Tu stanuje nič manj kot 550 zdravnikov.

Na radiju najbogatejši zavod je »Radiumhemmet«, kakor se imenuje klinika v Stockholmu. Ta zavod poseduje 10 gramov radija.

Rekord v boleznih ima skoraj gotovo Amerikaneec Smythe Henry. Star je 47 let in je prestal že 148 težjih operacij. (Iz 6. štev. »Naše moči«.)

Vsak novi naročnik našega lista je kakor opeka za veličastno zgradbo naše prelepe gasilske organizacije.

Pridobivajte nove naročnike!

Pregled požarne škode

Leto	1934	1935	1936	1937
Število požarov	924	783	835	699
Pri požarih nastala škoda v dinarjih	24,458.545	27,902.431	18,623.596	18,029.210
Koliko dinarjev škode odpade povprečno na posamezen požar	26.470	35.710	22.300	25.800
Od gasilcev obvarovana škoda	114,000.000	120,000.000	87,000.000	80,750.000
Povprečna obvarovana škoda pri posameznem požaru v dinarjih	123.400	153.200	104.200	115.400
Kolikokrat več so obvarovali gasilci škode kot znaša stvarna škoda	4,66	4,28	4,68	4,48

PRIPRAVITE SE!

Letos 14. avgusta gremo v Maribor! — Praznovali bomo 20 let svoje države Jugoslavije na narodnem taboru. Gasilci moramo iti v Maribor. Naša severna meja nas kliče.

To in ono

Pomembni spominski dnevi

2. junija 1846 je bil rojen v Rakitni pisatelj Anton Kržič. Slednjič je bil profesor verouka na moškem in ženskem učiteljsku v Ljubljani. Leta 1902 je bil imenovan za častnega kanonika. Umrl je v Ljubljani 3. decembra 1920. Kržič je znan predvsem kot mladinski pisatelj. L. 1887 je ustanovil Angelčka, ki je izhajal pozneje tudi kot priloga Vrta. Poleg tega je napisal veliko število versko-mladinskih knjig. L. 1888 je ustanovil list Kršč. Detoljub, ki ga je do l. 1901 tudi urejeval. V Koledar kat. društva je napisal Ocenlo slovenskih knjig za mladino in ljudstvo, kot predsednik Kat. društva rokodelskih pomočnikov je napisal tudi nekaj iger. Mnogo je pisal v Zgodnj Danico in je objavil tudi veliko število cerkvenih govorov. Zelo zaslužno je tudi njegovo delo pri Dijaški in ljudski kuhinji.

3. junija 1878 je umrl v Ljubljani glasbenik in skladatelj Ant. Hajdrih; rojen je bil 9. jan. 1842. Iz četrtega letnika semenišča je odšel na praški konservatorij, kjer je dve leti študiral petje in harmonij. Konservatorija ni dovršil in je odšel v Trst. Tudi tu se je bavil z glasbo in si je s svojim kvartetom pridobil mnogo zaslug za buditel narodne misli. L. 1874 je postal pevovodja pri Slovenski čitalnici v Trstu. L. 1876 je izdal prvo svoje delo »Jadranski glasovi« in tudi znano pesem »Jadransko morje«. Drugo zbirko njegovih skladb je izdal V. Kosovel. Haj-

Ing. Z. Ziernfeld, Maribor:

Gozdni požari

§ 43.

Šumarsko osebje, občinski ali vaški starešine, orožniške postaje ali lastnik gozda morajo pozvati, čim so zvedeli za gozdni požar ali so ga zapazili, vse prebivalce iz najbližjih krajev, sposobne za gašenje požara, naj pridejo gasiti.

Vsi prebivalci, sposobni za gašenje požara, morajo takoj ustreči njih pozivu, odhiteti s potrebnim gasilnim orodjem na kraj požara in tam storiti vse, kar je treba, da se požar čimprej pogasi.

Podjetniki, ki delajo v gozdu, morajo dati na razpolago svoje delavce.

Šumarsko osebje, občinski in vaški starešine ter orožniško osebje morajo z omenjenimi ljudmi takoj oditi na kraj požara.

Gasilna dela vodi najvišji izmed šumarskega osebja, ki se najde tamkaj; če pa ne bi bilo nikogar izmed šumarskega osebja, vodi ta dela občinski ali vaški starešina, v čigar okolišu je nastal požar.

§ 44.

Onega, ki je prevzel vodstvo poslov za gašenje gozdnega požara, morajo vsi brez izjeme slušati in izvrševati njegove odredbe.

Ostali občinski in vaški starešine in šumarsko ali orožniško osebje morajo vzdrževati red in paziti, da se izvrši vse, kar odredi oni, ki vodi gašenje požara.

Ko je požar pogasjen, se pusti na pogorišču potrebno število ljudi, ki pazijo eden ali dva dni, po potrebi pa tudi dlje, da ne nastane požar iznova.

§ 45.

Če se je požar toliko razplamtel, da ga prebivalci občine, v katere okolišu je, ne morejo pogasiti sami, jim morajo priti pomagat tudi ostale sosednje občine.

Na poziv občega upravnega oblastva prve stopnje morajo dati vojaška oblastva na razpolago potrebno število vojakov, da gase požar in vzdržujejo red.

Če traja gašenje požara več dni, se morajo delavci, ki gase požar, po možnosti izmenjavati. Ostati morajo vsi na pogorišču, dokler se požar ne pogasi.

§ 46.

Oskrbovati one, ki gase požar dlje od enega dne, je dolžan lastnik, odnosno upravitelj gozda.

Za vse škode, prizadete s požarom, je odgovoren oni, ki ga je zakrivil, najsi tudi iz malomarnosti.

Če so povzročili požar pastirji ali najeti delavci, so odgovorni za škodo in za stroške gašenja solidarno tako sami kakor tudi njih gospodarji ali delodajalci, ako jih niso pravilno nadzirali.

§ 47.

Škode, ki se prizadenejo z gašenjem požara komu drugemu na sosednjem zemljišču, kakor tudi stroški za gašenje, čuvanje pogorišča in izvajanje vseh ostalih ukrepov obremenjajo krivca.

Če se kdo pri gašenju gozdnega požara telesno poškoduje ali če umre, ima poškodovanec, odnosno njegova rodbina, pravico, zahtevati odškodbo od onega, ki je požar zakrivil.

Posamesne gori navedene paragrafe tega zakona sta razložila dr. inž. Josip Balen, univerzitetni profesor in dr. Štefan Sagadin, drž. svetnik, v knjigi »Šumarski zakoni i propisi I. Zakon o šumama«, izdani od ministrstva za šume in rudnike. Ta razlaga vsebuje v glavnem sledeče:

§ 40. Gozdni požar je eden izmed največjih gozdnih uničevalcev. Naglo se ogenj v gozdu širi in ogroža tudi sosednje sestoje tako, da morejo postati škode po požarih zelo obsežne in morejo imeti hude posledice.

Vzrok gozdnih požarov je neprevidnost ali zloba, marsikdaj pa tudi nevednost in potreba.

Vedoč to in imajoč pred očmi, da življenjske prilike od marsikaterega človeka zahtevajo, da se mora v gozdu dlje ali manj časa muditi, je zakonodavec odredil, kje se sme v gozdu zakuriti in pod kakšnimi pogoji.

Predvsem je zakonodavec zabranil kuriti v gozdu v paragrafu 40., prvi odstavek. Po tej določbi se sme v gozdu kuriti le s posebnim odobrenjem.

Pod osbjem, ki je navedeno v drugem odstavku tega paragrafa in ki se mora dlje časa zadržati v gozdu, je mišljeno v prvi vrsti šumske osebe in gozdni delavci.

Ker so živinorejci mnogokrat glavni povzročitelji gozdnih požarov, ker požigajo pašnike radi pridobivanja boljše trave, je zakonodavec zadostil tem potrebam s posebnimi predpisi, ki so navedeni v §§ 30. do 37. in § 39. ter §§ 89. do 91. zakona o gozdih.

Večkrat se dogodi, da vojaštvo, turisti, skavti itd. taborijo v gozdu. Vsi ti bi se morali obrniti do šumske uprave ali pa do lastnika gozda, da jim le-ta odredi mesto, kje smejo kuriti. Ko jim bo mesto odkazal, jih bo opozoril tudi na vse preventivne mere opreznosti, ki jih morejo upoštevati, da ne nastane gozdni požar. Najvažnejša mera opreznosti je navedena v § 40., odstavek 3.

Predpis, ki zabranjuje vsako kurjenje v gozdu in izven njega za časa suhega vremena, je za kraški svet strožji nego za ostale kraje. Z ozirom na veter v teh

drih je umrl za tuberkulozo.

5. junija 1936 je umrl v Ljubljani politik in profesor Evgen Jarc; rojen je bil 7. dec. 1878 v Novem mestu. Na univerzi v Gradcu je študiral klasične jezike, slavistiko in filozofijo. Že tam je živahno deloval v gibanju katoliškega dijaštva in je bil tudi med ustanovitelji »Zarje«. Kot profesor v Kranju je bil več let predsednik tamošnjega prosv. društva. Že s 30. letom je postal poslanec. Prišel je v Ljubljano in je bil tu predsednik Slov. Straže, podpredsed. Slov. krščansko-socialne zveze, Km. zveze, Kmet. družbe itd. Prav mnogo se je bavil z agrarnimi vprašanji. Sodeloval je tudi pri Kat. Obzorniku in pri Času. Kot politik je šel z dr. Krekom in je prišel v nasprotje z dr. Šušteršičem. Zadnja leta pred smrtjo je kot ljubljanski podžupan živel samo za občinska vprašanja. Prof. Jarc je bil med najmodernimi profesorji in prav izredno izobražen.

6. junija 1899 je umrl v Celovcu Valentin Müller, prvi vodja Druž. sv. Mohorja. Rojen je bil 10. decembra 1816 v Medborovnici v Rožu. Bil je župnik, kanonik, profesor v bogoslovju, vodja duhovnega in dijaškega seme-nišča v Celovcu in od leta 1860 dalje vodja Druž. sv. Mohorja.

8. junija 1807 se je rodil v Sodercih ob Kolpi Jurij Kobè; umrl je kot župnik v Čatežu 29. junija 1858. Kobè je eden izmed prvih, ki se je med Slovenci bavil z narodopisjem. Zbiral je narodne pesmi, proučeval je narodne noše, jezik, gospodarstvo, pregovore, vraže

itd. Obenem je seznanjal v raznih spisih Slovence s srbskim in hrv. narodopisjem.

10. junija 1912 je umrl v Ljubljani pesnik Anton Aškerc; roj. je bil 9. januarja 1856 v Globokem pri Rimskih toplicah. Več o njem smo že pisali.

11. junija 1844 je umrl v Blatogradu nad Vrbskim jezerom pesnik in jezikoslovec Urban Jarnik; rojen je bil 11. maja 1784 na Potoku v Ziljski dolini. Bogoslovje je študiral v Celovcu in Gradcu. Z vsjo ljubeznijo je delal na verskem, umskem in gospodars. prebujenju slovenskega ljudstva, pri čemer sta na njegov razvoj vplivala zlasti Vodnik in Kopitar s svojim delom za slovensko književnost. Veliko zaslug ima tudi pri nabiranju narod. blaga in gradiva za slovensko zgodovino.

12. junija 1832 se je rodil na Jesenicah gospodarski organizator Mesar Janez. Umrl je kot župnik v Šmartnem pri Kranju 3. maja 1895. Mesar je ustanovil prvo sirarsko družbo za Bohinjsko Bistrico, Bitnje in Lepenec; v Bohinjski Bistrici je bila ustanovljena tudi šola za mlekarstvo in sirarstvo, ki jo je vodil Mesar. O vsem tem je stalno pisal v »Novice«.

14. junija 1930 je umrl v Ljubljani profesor Ivan Mazovec, odličen prosvet. in politični delavec; rojen je bil 27. avg. 1888 na Perovem pri Kamniku. Bil je profesor slavistike in klasičnih jezikov. Zelo se je zanimal za jugoslovanska vprašanja in je tudi pisal o tem. Leta 1927 je bil v kamniškem okraju izvoljen za poslanca in ga ni bilo, ki bi pri njem ne bil našel do-

krajih in z ozirom na posebne terenske prilike je potrebna še večja opreznost, vsled tega lahko upravne oblasti prepovejo ob suši vsako kurjenje v gozdu in izven njega v oddaljenosti 100 m.

Pod besedo »gozd« je razumeti tudi vse predele, na katerih se pogozduje, in tudi predele, ki so določeni za pogozditev, tudi v tem slučaju, če še niso pogozdeni.

Da se prepreči požare, ki jih povzročajo šumsko industrijske železnice, oziroma da se jih omeji na minimum, je bilo potrebno odrediti, da mora lastnik železnice lokomotivo čistiti, da mora lokomotiva imeti dobro lovilo za iskre, in da mora biti na obeh straneh železniške proge vsaj 4 m širok varnostni pas, merjen od sredine proge. Ta pas mora biti očiščen drevja in lahko gorljivih snovi (suhega listja, suhih vej, panjev).

Škodo, ki nastane lastniku gozda vsled čiščenja varstvenega pasu, trpi lastnik industrijske železnice.

Toda tudi lastnik gozda lahko povzroči iz neopreznosti pri kurjenju v gozdu ali v njega bližini gozdni požar. Zato veljajo odredbe § 40., odstavka 4., 5. in 6. tudi za lastnika gozda.

§ 41. V tem paragrafu je predvideno, da predpiše minister za šume in rudnike sporazumno z ministrom za promet potrebne ukrepe, da se odvrne nevarnost požara, povzročenega z lokomotivo.

§ 130. zakona o železnicah javnega prometa z dne 23. VI. 1930., ki obravnava požarni rajon v splošnem, predvideva uredbo, s katero naj minister prometa predpiše vse detaljne odredbe glede požarnih rajonov v splošnem v sporazumu s prizadetimi ministri in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta.

Iz tega sledi, da je predpis § 41. zakona o gozdih deloma zamenjan s predpisom § 130. zakona o železnicah javnega prometa, pa bi po tej razlagi omenjeni pravilnik, ki bi se nanašal na lokomotive, ki vozijo skozi gozd, to vprašanje samo deloma in začasno rešil.

Zakon o železnicah javnega prometa z dne 23. junija 1930. vsebuje v §§ 17., 65. in 130. sledeče odredbe, ki so za nas važne:

§ 17.

Železniške uprave so odgovorne po zakonu in uredbah za škodo, prizadeto ljudem in stvarjem.

§ 65.

Lokomotiva in motorni vozovi morajo biti opremljeni s parno piščalko ali s kako drugo napravo, sposobno za dajanje zvočnih signalov s sličnim učinkom.

Lokomotive in motorni vozovi morajo imeti spredaj in zadaj tirne čistilnike (iz kovine).

Lokomotive in motorni vozovi, ki se kurijo s trdim gorivom, morajo biti opremljene s pepelniki, ki se lahko zaprejo. Take lokomotive in motorni vozovi morajo imeti v dimniku iskrene mreže.

§ 130.

Kjer in kadar obstoja nevarnost, da se prenese ogenj iz železniškega nasipa na sosednja posestva, so dolžni lastniki teh posestev, da se zavarujejo s pasom vzoranih brazd v širini najmanj 5 m. Kjer vodi železnica skozi gozd, so dolžni lastniki gozda pustiti vzdolž proge varnostni pas v širini približno 10 m z obeh strani proge, ki se računa od osi najbližjega tira.

Lastnik gozda mora skrbeti, da je varnostni pas stalno očiščen.

Minister za promet se pooblašča, da izda v sporazumu s prizadetimi ministri in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta uredbo, s katero bo predpisal podrobne uredbe za požarni rajon v smislu predpisov tega paragrafa.

§ 43. Po § 136. gozdnega zakona postanejo osebe, ki jim je poverjeno čuvanje gozdov, ko opravijo predpisano prisego, organi javne varnosti.

Po § 137. g. z. smejo opraviti prisego tudi osebe, ki jim je poverjeno upravljanje gozda in uživajo potem vse pravice organov javne varnosti.

Kadar te osebe vrše svojo službo, so organi javne varnosti enaki orožnikom.

Ko se gre za poziv za gašenje gozdnega požara, je zakonodavec poleg organom javne varnosti dal tudi gozdnemu lastniku veliko važnost, kajti v tem slučaju je poziv gozdnega lastnika za gašenje istega značaja, kakor poziv organov javne varnosti.

Vzrok, da se je pozivu lastnika gozda dalo tak značaj, je ta, da je gašenje požara v splošnem interesu.

Zakonita odredba, po kateri morajo prebivalci, sposobni za gašenje, v slučaju gozdnega požara ustreči pozivu zaprišenih šumskih organov, je posebno potrebna za one kraje, kjer v bližini ni ne občinskih ne vaških starešin in ne orožnikov.

Pod besedo »podjetniki« so mišljene vse osebe, ki so s pogodbo vezane z lastnikom gozda in delajo v gozdu.

S predpisom, da vodi gasilna dela najvišji izmed šumskega osebja, je hotel zakonodavec posebno poudarjati, da je to osebje radi svoje strokovne izobrazbe in opreme v takem položaju, da lahko najuspešneje vodi gasilna dela.

Če pa ni nobenega izmed šumskega osebja na kraju požara, preide ta dolžnost na druge osebe (občinske in vaše starešine).

§ 44. Gasilna dela opravljajo osebe, navedene v zadnjem odstavku § 43.

Puščenje straž na pogorišču, ki jih predvideva poslednji odstavek § 44., je posebno važno za kraški svet, kjer ogenj dlje časa tli in iz katerega lahko nastane po daljšem času podzemni požar.

§ 45. Določbe tega paragrafa izvirajo iz karakteristike gozdnega požara: Mnogokrat zavzema gozdni požar velik obseg, mnogokrat je kraj požara zelo oddaljen, toda tudi večkrat nastane požar v dobi največjega poljedelskega dela.

Vsled tega je opravičeno in potrebno, da se pritegne h gašenju tudi prebivalci sosednjih občin, da se požar čimprej zatre. S tem je v zvezi tudi predpis v poslednjem odstavku § 45.

Vojaštvo lahko pozovejo samo obče upravna oblastva. V tem slučaju so vojaške oblasti dolžne dati na razpolago toliko vojaštva, kolikor ga obče upravna oblastva potrebujejo. Umestno pa je, da delajo v tem slučaju nižje civilne oblasti in nižje vojaške oblasti v sporazumu s svojimi višjimi oblastmi. V slučaju, da pride vojaštvo gasit, veljajo glede gasilnih del predpisi poslednjega odstavka § 43. Vojaške starešine vzdržujejo red.

§ 46. Vprašanje oskrbe, ki je v tem paragrafu predvideno, je zelo važno.

brega nasveta in dejanske pomoči.

15. junija 1867 se je rodil v Sorici slikar Ivan Grohar; umrl je na jetiki 18. aprila 1911. Bil je znan z Bradaškom in Jakopičem, v Münchenu je hodil v Ažbetovo šolo, bil je na Dunaju, v Ljubljani itd.

18. junija 1901 je umrl v Ljubljani pesnik Josip Murn-Aleksandrov; rojen je bil 4. marca 1879. Več o njem smo že pisali.

19. junija 1688 je umrl v Novem mestu pisatelj Kastelic Matija; rojen je bil 24. junija 1620 v Kirovčah na Notranjskem. Slednjič je bil kanonik v Novem mestu. Kastelic je med prvimi slovenskimi katoliškimi pisatelji, ko se začeli ozirati tudi na potrebe posvetnega stanu: Bratovske Bukvice S. Roženkranca, Nebeski Cil in Navuk kristjanski. Mnogo je deloval pri sestavljanju besednjakov, a več rokopisov se je popolnoma izgubilo.

23. junija 1872 je umrl v Ljubljani tiskar in založnik Jož. Blasnik; rojen je bil 7. febr. 1800 v Idriji. L. 1828 je stopil v Retzerjevo tiskarno, ki jo je pričel voditi pod svojim imenom. Ima tudi zasluge pri ustanovitvi »Novice«.

24. junija 1850 je umrl v Ljubljani narodni buditelj in vzgojitelj Janez Kersnik; rojen je bil 26. marca 1783 v Mostah pri Zirovnici na Gorenjskem. Slednjič je bil redni profesor fizike na ljubljanskem liceju. Znan je bil s Čopom in Prešernom. Med dijaki je bil izredno priljubljen.

26. junija 1799 se je rodil na Vranskem šolnik

in sadjar Peter Musi; umrl je kot nadučitelj v Šošanju 6. marca 1875. Zelo se je trudil za povzdigo šolstva in sadjarstva in je o tem tudi mnogo pisal. Tako je leta 1830 izdal Navod za nedelske šole. Kako je treba učiti. O nedeljskih šolah je pisal tudi v Drobtnice in v Solskega prijatelja, o sadjarstvu pa v Novice in v Solskega prijatelja.

(Iz 6. štev. »Naše moč«, ki jo izdaja Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani.)

Skladišče za protiplinske maske na Angleškem. Kakor poroča Times z dne 30. 3. 1937 je bil za prvo centralno skladišče protiplin. mask v Londonu uporabljen prostor, kjer se je moglo vzladiščiti tri milijone protiplin. mask in k tem spadajočih filtrir. vložkov. Za London so predvidena tri taka skladišča, 10 sličnih pa za razne dele države, od katerih se ono v Manchesteru že uporablja. Ostala skladišča bodo najbrž postavljena v bližini večjih mest kakor Birmingham, Leeds, Newcastle, Edinburgh, Bristol, Cambridge, Nottingham in Reading. Centralno skladišče v Londonu je opremljeno z jeklenimi policami in se more tam vskladiščiti tri milijone mask. Sestavni deli zaščit. mask so hranjeni v dveh pakovanjih po 50 kom.: v enem je 50 obrazin za maske, v drugem pa 50 cedilnikov. Ker je obrazina maske iz gumija, se mora posebno previdno vskladiščiti. Zato se shranjujejo obrazine v neprodušno zaprtih posodah, napolnjenih z zaščitnim plinom-dušikom.

Intencija je bila ta, — če se hoče, da bo gašenje čimbolj uspešno, — da se skrbi za prehrano onih ljudi, ki gase in za njih družine. Ker oni, ki gase, sami tega ne morejo, ker so z gašenjem zaposleni. Lastnik gozda je dolžan, da osebam, ki dlje časa gasijo, da primerno odškodnino za izgubo časa.

§ 47. Že v predhodnjem paragrafu se je obravnavala odškodnina in odgovornost in ta se obravnava deloma tudi v tem paragrafu.

Vedoč, da pri gašenju gozdnih požarov lahko nastane škoda ne samo v gozdu, ampak tudi na sosednjih zemljiščih, je zakonodavec v § 47. določil, da je odgovoren za škodo, ki jo prizadenejo komu drugemu, krivec požara (n. pr. ako se mora v sosednjih sestojih posekati del gozda ali pas v gozdu, da se prepreči širjenje požara in slični slučajih).

Ker se večkrat dogodi, da požar povzročijo pastirji ali nadoletni delavci, od katerih se ne more zahtevati povračilo škode, je zakonodavec smatral za potrebno, da odredi, da odgovarjajo za škodo solidarno gospodar in delodajalec, če ni pravilno nadziral delavcev. Ako torej delodajalec ni nadziral pastirja, oziroma delavcev ali če ju ni tako nadziral, kakor to zahtevajo prilike, odgovarja on za škodo.

Ta odgovornost ni nekaj novega ampak je predvidena že v splošnem državljskem zakonu.

Kazenske odredbe glede gozdnih požarov

Zakon o gozdih z dne 21. dec. 1929. vsebuje sledeče kazenske odredbe glede gozdnih požarov:

§ 145.

Posestnik gozda, ki ravna zoper odredbe tega zakona in zoper naredbe upravnega oblastva glede paše, žirjenja, zaščite gozda zoper požare, se kaznuje v denarju od 100 do 5000 dinarjev.

§ 164.

V denarju do 500 dinarjev ali z zaporom do 10 dni se kaznuje:

1. kdor kuri v gozdu ali v razdalji do 50 m od gozda brez dovolitve pristojnega gozdnega organa, sežiga panje ali klade, kuha oglje, apno itd.;

2. kdor kuri v gozdu izven odrejenega kraja;

3. kdor najde v gozdu zapuščen ogenj, pa ga ne pogasi ali ne obvesti o tem prvih medpotnih prebivalcev, kdor te prijave ne priobči pristojnemu oblastvu ali lastniku gozda;

4. kdor pusti nepogašen ogenj v gozdu;

5. kdor se pokliče, naj pride gasiti požar v gozdu, pa ne pride in izostanka ne opraviči ali neče požara gasiti ali se ne pokorava naredbam onega organa, ki vodi gašenje požara.

§ 165.

Kdor kuri v gozdu, kadar je to izrečno povedano (ob veliki suši), se kaznuje z zaporom do enega meseca.

§ 166.

Z denarno kaznijo do 1000 dinarjev ali z zaporom do 15 dni se sme kaznovati tudi vsakdo, ki prekrši naredbe, izdane od upravnih oblastev na podstavi tega zakona za čuvanje in zaščito gozdov, za njih zasajanje in ukorišcanje, če ni določena za poedini primer že s tem zakonom posebna kazen.

*

Zraven navedenih kazenskih odredb iz gozdnega zakona pridejo za gozdne požare v poštev še §§ 187. in 188. kaz. zak. Ta dva paragrafa se glasita:

§ 187.

Kdor stori požig na tuji imovini, se kaznuje z robijo do 5 let ali s strogim zaporom.

§ 188.

Z robijo do 20 let se kaznuje:

1. kdor povzroči s požigom svoje ali tuje imovine nevarnost za življenje kakšne osebe ali nevarnost v velikem obsegu za tujo imovino;

2. če je kdo zbog požiga izgubil življenje ali je bil težko poškodovan (§ 178. in 179.), ali je mogel storilec za to vedeti vnaprej.

Nekateri drugi predpisi za omejitve gozdnih požarov

Čl. 27. pravilnika za vršenje službe čuvajskega osebja pri upravi državnih gozdov vsebuje glede gozdnih požarov sledeče določbe:

Čuvajsko osebje mora najstrožje in najvestneje nadzirati kurjenje ognja v gozdih in na njihovih robovih, oziroma kurjenje ognja ob času večje suše in močnih vetrov povsem zabraniti.

Iz tega razloga mora paziti, da pastirji, delavci in ostale osebe, ki se upravičeno nahajajo v državnih gozdih, kurijo ogenj in gradé kolibe samo na tistih mestih, ki jih za to določi šef gozdne uprave, to pa je na jasah, pašnikih, na potih in vobče na krajih, kjer je gozd redek, kjer ni podmladka in suhljadi, ki bi se mogla lahko uneti. Pa tudi na teh mestih se ne sme ogenj kuriti pod drevjem samim.

Gozdarski organi morajo obračati pažnjo na to, da pastirji in delavci, preden gredo iz gozda, pogasé ogenj ali da ga zasujejo z rušami ali zemljo, da bi se preprečila vsaka nevarnost požara. Istotako morajo gozdarski

Tako je mogoče, da se maske ohranijo več let, ker so zavarovane pred atmosferskimi vplivi. Zaščitne maske se delijo iz centralnega skladišča okrajnim skladiščem, iz teh pa v primerih nevarnosti na za to določena mesta, kjer jih razdelijo prebivalstvu.

Havajski kralj kot gasilec. Havajski otoki v Tihem morju, ki spadajo k Združen. državam severne Amerike, so nam poznani iz filmov in iz časopisov. Gotovo pa nam doslej ni bilo znano, da ima to otočje, posebno njegovo glavno mesto prej samostojnega kraljestva Honolulu, zelo zanimivo gasilsko kroniko. V prejšnjem stoletju so v Honolulu neomejeno vladali domačinom kralji Kanaka. Za vladanja kralja Kamehameha III. je bil v havajskem glavnem mestu položen temelj za gasilstvo. Do tedaj je bilo vedro edini gasilski pripomoček, l. 1847 pa je podjeten Kitajec Sam Sing oskrbel ročno brizgalko, katero je za malo odškodnino dal, če je bil požar, na razpolago. Kmalu nato so v Honolulu živeli Američani dali pobudo za ustanovitev gasilske čete. Sam kralj Kamehameha je l. 1850 poslal poziv belim in domačinom, naj pristopijo k novoustanovljeni gasil. četi, katere prvi poveljnik je bil neki inženjer Američan. Edini gasilski pripomoček pa je poleg veder bila še vedno Kitajčeva mala ročna črpalka. 50 m dolga cev, ki je bila doma napravljena, je počila kmalu po ustanovitvi požar. bramb. Nato pa je neki čevljar, ki je bil tudi član

požar. brambe sešli 75 metrov dolgo konopne-
no cev in zgostil tkani-
no ob obali v slani vodi.
L. 1851 so prebivalci
Havaje zložili sredstva
za nabavo druge ročne
brizgalne. Kralj, ki se je
od začetka aktivno udeje-
stvoval pri gasilcih, je
bil vedno tem dober
vzgleđ; pri večjih požar-
ih si je sčel svoje
kraljevsko oblačilo, da
se je lažje udejeval
pri brizgalni. Tudi nje-
gov naslednik kralj Ka-
lakana, ki je vladal od
1854, je aktivno deloval
pri gasilcih. Vsikdar, ko
je bilo plat zvona, je za-
pustil svoje vladarske
posle in hitel na pomoč.
Za časa njegovega vla-
danja so trgovci v Ho-
nolulu nabavili ameri-
kansko brizgalnico na
parni pogon in 1 plinsko
črpalko z 2 kotli. Poleg
tega pa se je požarna
bramba izpopolnila z
oddelkom gasilcev, ki so
imeli ročne brizgalnice
in so kar tekmovali med
seboj kdo bo boljši. Za
oseba, ki je bil prvi pri
požaru, je to pomenilo
posebno slavo. Po smrti
zadnjega havaj. kralja
je bila v havajskem kra-
ljestvu provizorična vla-
da in od leta 1893 na-
prej se je iz prostovolj-
ne gasil. čete razvijala
vedno večja četa poklic-
nih gasilcev. Ko so leta
1898 na Havajskih ot-
kih zavladaali Amerikan-
ci, so ti prevzeli tudi ga-
silsko četo. Glavno ha-
vajsko mesto se je naglo
večalo in širilo in tudi
gasilska četa je posta-
jala od leta do leta moč-
nejša, imela je 1. 1912
že 12 svojih vozil. Danes
šteje Honolulu nad 150
tisoč prebivalcev in ima
radi velikih požarnih ne-
varnosti na ladjah, v to-
varnah, v luksuznih ho-

organi vsakikrat opomniti delavce, pastirje in druge
osebe, ki jih najdejo v gozdu ali v neposredni bližini, na
nevarnost, zle posledice in kazni, ki jim pretijo, ako
bi pustili ogenj nepogašen ali ako bi dali celó povoda,
da nastane požar.

Ako gozdarski organi najdejo v gozdu nepogašen
ogelj, ga morajo sami pogasiti, odgovorno
osebo pa obtočiti.

Kadar gozdarski organi opazijo v kakem delu gozda
požar, ga morajo, ako je mogoče, takoj sami pogasiti ali
mu preprečiti daljnje širjenje na katerikoli način. Ako
je požar tolik, da preti nevarnost, da se bolj razmahne,
morajo na najhitrejši način obvestiti gozdno upravo in
prvega predpostavljenega o kraju, vrsti in obsegu po-
žara, sami pa se morajo takoj napotiti na mesto požara
in z ljudmi, k is se v naglici pozovejo in zberejo, ukreniti
vse, kar je mogoče, da se daljnje širjenje požara pre-
preči in da vodijo obrambo, dokler ne dospe šef uprave
ali kaka druga strokovna oseba na mesto požara.

Hkratu morajo gozdarski organi po najhitrejši poti
obvestiti najbližje občinsko oblastvo, najbližje vaške sta-
rešine in jih pozvati na gašenje požara. Istotako je treba
obvestiti tudi najbližjo orožniško postajo. Ako bi go-
zdarski organ ne našel vaškega starešine, pozove sam
za gašenje požara osebe, ki jih najprej najde, in te osebe
mu morajo s potrebnim orodjem takoj prihiti na pomoč.

Dokler na kraj požara ne dospe šef gozdne uprave
ali kaka druga strokovna oseba, upravljajo in vodijo
vse posle gozdarski organi sami, dokler požara popol-
noma ne pogasé ali mu ne preprečijo daljnega širjenja.

Kadar se požar pogasi, mora gozdarski organ ostati
na pogorišču vsaj še dva dneva s potrebnim številom
delavcev in paziti, da bi se požar ne ponovil.

Ko bo požar popolnoma pogašen, mora gozdarski
organ vestno zasledovati krivca, oziroma v tem poslu,
podpirati druga oblastva in pravočasno predložiti gozdni
upravi prijavo s poročilom o vzroku, značaju, obsegu in
trajanju požara, o vsem poteku gašenja in naposled o
storjeni škodi, kolikor jo more sam oceniti.

Prav tako mora gozdarski organ v svojem poročilu
navesti, kaj je treba ukreniti z ožganimi in ogorelimi
deblji po naravi in jakosti požara in velikosti škode z
ožganimi površinami itd.

Pri obrambi požara se mora osebe najstrožje ravnati
po vseh določilih zakona o gozdnih in specialnih
naredbah višjih oblastev in organov.

Čl. 57. pravilnika o ureditvi gozdarske službe
pri občeupravnih oblastvih ima glede gozdnih po-
žarov sledečo določbo:

Posebno pozornost in skrb mora nadlogar posvetiti
preprečevanju gozdnih požarov. Zaradi tega mora strogo
bdeť nad tem, da se ogenj v gozdu ne neti brez potrebe.
Kolikor je iz upravičenega razloga potrebno, da posa-
mezne osebe netijo v gozdu ogelj, (gozdni delavci, pa-
stirji itd.), morajo ogenj netiti samo na določenih me-
stih in s potrebnimi ukrepi previdnosti, zlasti da se
ogelj ne pusti brez nadzorstva. Posebno pažnjo mora
posvetiti netenju ognja ob času suše ter mora v primeru
potrebe staviti predlog, da se netenje ognja ob času suše
popolnoma prepove. Posebno mora nadzirati, da se oglje

in apno ne žgeta brez dovoljenja in da se v primeru dovoljenja žgeta samo na določenih mestih. Opažene neurednosti mora prijaviti gozdarskemu referentu.

Ako opazi gozdni požar, mora nadlogar pohiteti na lice mesta in skušati požar v začetku udušiti.

Ako bi bilo vidno, da sam s pomočjo čuvajskega osebja tega ne bo mogel storiti, mora hitro poklicati na pomoč bližnje prebivalce ter po potrebi občinske organe in orožnike (žandarje), obenem pa obvesti pri večjem požaru tudi gozdarskega referenta in vodi, dokler ta ne pride, dela za gašenje.

Po pogašenem požaru mora nadlogar paziti, da se požar ne bi ponovno pojavil.

Zaradi preprečevanja požara in lažjega gašenja mora nadlogar paziti, da bodo vsi preseki v gozdih, posebno pa ob mejah čisti, ako so pa zarasli, mora to prijaviti gozdarskemu referentu. Istotako mora paziti, da bodo varnostni pasovi ob železniški progi čisti od lahko gorljivega materiala.

Ministrstvo za gozdove in rudnike, generalna direkcija šum, oziroma velika župana bivše ljubljanske in mariborske oblasti sta glede gozdnih požarov leta 1928. oziroma 1929. izdala okrožnice z naslednjo vsebino:

Ministrstvo za gozdove in rudnike.
Glavno ravnateljstvo za gozdove.
št. 39.323. — 5. okt. 1928.
Belgrad

Gozdni požari.

Velikemu županu ljubljanske oblasti

v Ljubljani.

Vsled premnogih gozdnih požarov, ki so zavzeli velike obsege, se v smislu že danih razpisov in navodil izdaje sledeča naredba in navodilo:

Če se pojavi požar v območju te oblasti, se mora takoj brezpogojno in energično poizvedovati in ugotoviti sledeče:

1. Kaj je vzrok požara, kdo je krivec in tega obtožiti pristojnim oblastim.

2. Ugotoviti, ali je pristojno gozdarsko oblastvo predvidelo vse potrebne preventivne mere, da se požar ne pojavi, kake so bile te mere in če so se pristojni uslužbenci teh držali.

3. Če je osebje vestno vršilo svojo dolžnost pri gašenju požara.

4. Ali so se (žandarmerijske) orožniške in vojaške ustanove kakor tudi ob občinskega urada pozvano občinstvo pozivu odzvali in prihiteli gozdarskim oblastvom na pomoč — in ako niso, kdo je kriv? Krivce, ki se niso odzvali pozivu oblastva je treba takoj obtožiti in postopati po zakonu.

(Dalje sledi)

telih in v preprosto zidanem delu mesta, kjer so nastanjeni domačini, poklicne gasilce. Četa, ki šteje 155 mož, je razdeljena na 9 požar. straž, vsaka straža pa ima službo po 8 ur na dan. Poleg najmodernejšje opreme ima 26 vozil. Honoluluški gasilci so izvrstni vrtnarji. Tam, kjer imajo požarne straže, so si uredili krasne subtrope vrtove. Za Honolulu, ki je znan po svoji naravni lepoti, so taki vrtovi danes posebno privlačna točka.

Nekdaj je v bivši Srbiji v časih kneza Miloša v narodni skupščini predlagal neki poslanec Lapovac, naj se vsi šolani in pismeni ljudje pobijejo, potem še-le da bo spet boljše na svetu. Danes bi morda kak Lapovac predložil, naj se pobijejo vsi kemiki in tovarnarji orožja, ki izmišljujejo in izdelujejo razne strupene pline za uničevanje narodov. Mnogo, mnogo je še zemlje na svetu, ki še ni obdelana in naseljena, ni torej potrebno izmišljati in izdelovati novih sredstev za medsebojno uničevanje. In pametni so oni državniki, ki se na vse mogoče načine trudijo preprečiti vojno; ker strašna bo vsaka vojna v bodočnosti.

Kar je v časih kneza Miloša govoril in predlagal Lapovac za pismene in učene ljudi, je bila seveda velika neumnost. Če bi se pa danes našel neki evropski Lapovac, ki bi zahteval in tudi dosegel, naj se znanost ne vdinja vojnem, bo žel priznanje človeštva in bi mu nikdo ne očital neumnosti.

Plačajte naročnino!

VESTNIK OBRAMBE

PRED NAPADI IZ ZRAKA

IZDAJA BANOVINSKI ODBOR ZA ZAŠČITO CIVILNEGA PREBIVALSTVA
PRED SOVRAŽNIMI NAPADI IZ ZRAKA V LJUBLJANI

Urednik: Bedrač Janko, tajnik propagandne komisije

Strahota bodoče vojne. Nekdaj so se vojevali na mejah držav in zmaga na enem kraju je odločila o usodi cele države. Takrat so radi vojne trpeli le vojaki in kraji, kjer so bile večje bitke, prebivalstvo pa ni bilo v nikaki nevarnosti ali pa se je moglo odstraniti iz ogroženih krajev. Še pred 20 in 25 leti je bilo tako, a je že danes drugače in bo še slabše v bodočih vojnah.

Strašno bodo gospodarile v bodoči vojni bombe iz zraka in težko bo pred njimi varovati se. V nekoliko trenutkih se bodo lepa mesta in sela spremenila v kupe kamenja, razvalin in pepela in samo jok in stok ranjenih in zasutih se bo slišal izpod kamenja in na razvalinah.

Sovražnik bo najprej poiskal in uničil na letališčih razne naprave, aeroplane in hangarje. Z malimi bombami, nič večjimi ko otroške žoge, bodo opustošene že cele vasi, saj ena taka bomba uniči vsako življenje na prostoru več tisoč štirijaških metrov.

Ko bo kak aeroplan, zadet od sovražnih krogel, padel na zemljo, bo nastala strahovita eksplozija, ker se bo razpočil celi tovor bomb in nepopisno bo razdejanje. Zato si sedaj prizadevajo, da bi se borbe v zraku ne smele vršiti nad gosto naseljenimi kraji.

Napravili so aeroplane, ki sami letijo brez posadk in najnovejši zračni

Ing. Franc Dolenc:

Vloga gasilstva v primeru sovražnega napada iz zraka

Najtežja bo zaščita municijskih skladišč, bencinskih tankov, plinskih gazometrov in slično. Predvsem je potrebno, da se za požar in eksplozijo tako nevarni objekti postavljajo le v primeru razdalji od človeških bivališč. Zlasti velja to za plinarne, katerih gazometri (veliki kotli, napolnjeni s svetilnim plinom) se nahajajo navadno sredi mesta. Če pogodi razdiralna bomba gazometer, bi napravila eventuelna eksplozija plina ogromno škodo.

Z dobro zaščito gazometrov pred bombami si belijo glave priznani strokovnjaki, ker je ta problem zaščite med najtežjimi. Nekateri svetujejo prekriti gazometer z jeklenimi mrežami, ki naj bombe odbijejo, da ne eksplodirajo v neposredni bližini. Seveda to zaleže le pri malih bombah. Tudi skladišče bencina in drugih mineralnih olj bi ne smela biti v mestih. V kolikor je pa to nujno potrebno, morajo biti primerno zavarovana. Najboljši so podzemni rezervarji, ki naj bodo sigurni vsaj pred srednjevelikimi razdiralnimi bombami.

Zaključek

Iz prednjih razmotrivanj je razvidno, da je obramba pred napadi iz zraka mogoča. Ker so po mnenju sodobnih strokovnjakov najopasnejše vžigalne in razdiralne bombe, je razumljivo, da igra pri obrambi eno najvažnejših vlog gasilstvo. Zato je dolžnost oblasti in pa tudi zasebnikov, da gledajo na razvoj gasilstva že v mirnem času in ta razvoj tudi sami podpirajo za uspešno borbo proti požaru v mirnem, posebno pa še v vojnem času pa je potrebno:

1. Posluževanje vseh razpoložljivih sredstev, da se vsak požar, če ga že ne moremo preprečiti, omeji in takoj v začetku zatire. Že Shakespeare piše: »Malega ognja, ki bi ga z lahkoto poteptal, ne pogasijo niti reke, če pustiš, da se razširi«

(kralj Henrik VI., 4. 8.). Tozadevno bi bilo neobhodno potrebno, da se požarno-policijske predpise zlasti glede zidave in shranjevanja lahkovnetljivih snovi če že ne poostri, pa vsaj že obstoječe z največjo strogostjo in brezobzirnostjo izvaja. Edino pravilno bi bilo vsak prestopok kaznovati z globo, ki bi naj šla v prid javnim napravam za pobijanje požara.

2. Preskrba dovoljne količine vode za gašenje, gasilnega orodja in opreme.

3. Dobro organizirano javno gasilstvo in tudi hišno gasilstvo. Zlasti v tem oziru naj vodi vsakega hišnega posestnika načelo »Samopomoč je najboljša pomoč«.

Vsak dinar, ki ga vloži zasebnik ali država za obrambo proti požaru, se dobro obrestuje, ker dela ogromno škodo že v mirni dobi. Zato je najboljše in najprimernejše, da vložimo vsa razpoložljiva sredstva za obrambo proti napadom iz zraka najprej v protipožarno zaščito. Bogata izkustva iz abesinske, španske in kitajske vojne nas uče, da trpi zaledje bolj od razdiralnih bomb in požara kot pa pred bojnimi strupi. Strup je sicer zahrbtn in nevaren sovražnik, če nas najde nepripravljene. Ubranimo se ga pa mnogo lažje kot požara, če smo opremljeni le z masko in po potrebi tudi z zaščitno obleko. Večina bojnih strupov zgublja na prostem svojo moč, ker se razredčijo z zrakom ter jih že najnavadnejša sredstva uničijo. Požar, ki ga ne moremo takoj v začetku udušiti, pa postaja od minute do minute močnejši!

Zato zastavimo že sedaj vse sile, da se bomo lahko uspešno borili proti požaru.

torpedi lahko frčijo po zraku vodeni od nevidne sile. Najnovejši zrakoplovi imajo posebne priprave, ki skoro popolnoma preprečijo ropot motorja in ni jih mogoče slišati, dokler ne opravijo svoje strašne naloge.

Zrakoplovi, aeroplani nosijo s seboj po 2000 kg bomb. Ena taka bomba prebije, ko pade streho in strop pa še povzroči strašno vročino 3000°. Teh bomb ni mogoče gasiti z vodo, voda bi šele pospešila njihovo izgorevanje.

Cilj bodočih vojn bo uničenje zaledja in neborcev, uničiti tovarne orožja in zaloge hrane, ter onesposobiti delavce v zaledju. Tovarne orožja in za vojno potrebnih reči že sedaj zidajo globoko pod zemljo.

Ni to še najhujše, mnogo bolj nevarno, ko vse bombe in najraznovrstnejši strupeni plini, bo vojna kot razširjevalka raznih kužnih bolezni. Pravijo pa, da bodo taka sredstva v vseh bodočih vojnah najstrožje preprečevana, ker bi mogla uničiti cele narode in škodovati ravnatako prijatelju kakor sovražniku.

Važnost pouka prebivalstva pred napadi iz zraka

Dandanes se da s pomočjo letalstva nositi pogubno bojno delovanje daleč čez meje v notranjost vojskujočih se držav. Tako postane vse ozemlje sovražnih si narodov eno samo bojišče in prebivalstvo tega ozemlja je v neposredni nevarnosti, da postane žrtev napadov iz zraka.

Ni sicer verjetno, da bi v borbi med dvema narodoma postalo prebivalstvo kot tako cilj sovražnih napadov. Vendar skoro ni pričakovati, da bi napadalec hotel biti obziren napram obljudenim krajem, če so v njihovem področju vojne zgradbe ali naprave, ki služijo vojnim svrham. Kot tarče napadov iz zraka veljajo aerodromi, vojna zapovedništva, taborišča, tovarne in zaloge vojnega materiala, železniške postaje, rečne in morske luke z vsemi potrebnimi napravami, ladjedelnice, radiopostaje in ostala sredstva za pripravo in izvedbo vojnih ukrepov. Naseljen kraj more služiti kot cilj napada, če je sedež državnih oblastev, važno industrijsko središče, prometno križišče, ali če napadalec upa zlomiti odpor

nasprotnika z vojnimi strahotami in demoralizacijo ljudstva. V takih primerih bo sovražnik napadal tudi naprave, ki služijo splošnim potrebam naseljenih krajev, kakor vodovode, plinarne, električne centrale itd.

Računati moramo torej z dejstvom, da je po načelih modernega vojskovanja prebivalstvo vojskujočih se držav, prav tako kakor vojaštvo na bojišču, v stalni smrtni nevarnosti, njegov imetek in vse, kar je potrebno za življenje, pa lahko postane žrtev razdejanja in pokončanja. Ta nevarnost je tem večja v mestih, ker se doslej pri izdelavi stavbnih načrtov še ni uvaževalo načelo grupiranja vojaških, državnih, prometnih in industrijskih zgradb izven obljudenih središč, temveč so med stanovanjskimi hišami vse križem nameščene vojašnice, bolnišnice, tovarne, šole, vojaška skladišča, sedeži kulturnih ustanov itd.

Ko mislimo na veliko nevarnost, ki grozi prebivalstvu vojskujočih se držav zaradi brezobzirne uporabe modernih bojnih sredstev, se nam kar samo postavlja vprašanje: mar ni mednarodnih pravnih sredstev in možnosti, da bi se ljudstvo, ki ne sodeluje ne pri vojskovanju ne pri izdelovanju ali pripravljanju vojnega materiala in tudi ne pri organizaciji odpora, obvarovalo vojnih nevarnosti? Priznati moramo, da se je poskušalo omejiti bojno delovanje s prepovedjo rabe gotovega orožja in strupenih plinov ter s tem, da so se zgradbe, ki ne služijo vojnim potrebam, izvzele iz napadalnih ciljev.

Haaška konvencija od leta 1907. že prepoveduje rabo strupov in zastrupljenega orožja, dasi se v onih časih še ni mislilo na strupene letalske bombe in na kemično bojevanje. Leta 1922. so se zastopniki Amerike, Anglije, Francije, Italije in Japonske v Washingtonu dogovorili, da se ima uporaba strupenih plinov v vojne svrhe zabraniti. Toda ta konvencija zaradi spora v nekem postranskem vprašanju ni bila podpisana in zato ni dobila pravne moči. Ženevski protokol iz leta 1925. prepoveduje rabo dušljivih in strupenih plinov in bakterij v vojne svrhe. Ker pa od 36 držav udeležnic 16 držav ni podpisalo protokola, se ženevski protokol ne more smatrati za splošno veljaven.

Za varnost narodov pred vojno nesrečo je zasnovan Kellogov pakt, h kateremu je l. 1928. v Parizu pristopilo 58 držav. Z njim se države podpisnice odrekajo vojne kot sredstva za reševanje mednarodnih sporov. Priznana je samo obrambna vojna. Ker je pa pri takih sporih navadno zelo težko s pravno gotovostjo določiti napadalca, je tudi Kellogov pakt ostal samo poskus za omejitev vojne nevarnosti.

Nobeden od navedenih sporazumov torej ne daje resnične gotovosti, da bo civilno prebivalstvo obvarovano posledic napadov iz zraka. Italijansko-abesinska vojna je to v polni meri potrdila. Dasi je italijanska vojska številčno in tehnično nadkriljevala abesinsko, so se italijanske vojaške oblasti vendar zatekale k uporabi rušilnih, vžigalnih in strupenih bomb pri napadih iz zraka na naseljene kraje. Storile so to z motivacijo, da bo na tak način vojne prej konec.

Drugo vprašanje, ki si ga postavljamo, ko mislimo na zračno obrambo, je: ali ni mogoče preprečiti z aktivnimi obrambnimi sredstvi, s protiletalskim topništvom, z lovskimi letali napadov iz zraka na zaledje? Na to vprašanje moramo žal odgovoriti, da danes še ni mogoče postaviti varne ograje okoli mest proti napadalcu, ki razpolaga s številnimi letali.

Računati moramo torej z dejstvom, da zaenkrat še ni mednarodne pravne zaščite civilnega prebivalstva v vojni, da nimamo popolnoma uspešne aktivne obrambe pred napadi iz zraka in da nam torej ostane kot edino sredstvo dobro organizirana pasivna obramba, ki bo vsaj zmanjšala in oslabilo nevarnost napadov iz zraka, če jih že ne bo mogla preprečiti.

Iz opisanega stanja zadeve sledi z gotovostjo, da je dolžnost prebivalstva in vsakega posameznika, da se seznani z nevarnostmi napadov iz zraka, da se pouči o načinu obrambe proti delovanju napadalčevih bojnih sredstev in da se z vso resnostjo posveti organizaciji pasivne obrambe.

V spoznanju resne nevarnosti, ki preti ljudstvu z ozirom na možnost napadov iz zraka, so državne oblasti sprožile organizacijo pasivne, to je zaščitne obrambe prebivalstva pred napadi iz zraka ter določile, da mora biti sodelovanje prebivalstva pri organizaciji pasivne obrambe splošno in obvezno.

Vojaška služba vsakega sposobnega državljana je splošno znana zakonita dolžnost. Manj znane so ljudstvu odredbe Zakona o zemeljski obrambi, ki določujejo:

da se imajo za zaščito in obrambo zemlje uporabiti vse moči, vsa materialna sredstva države in njenih državljanov;

da so dolžni sodelovati v službi zemeljske obrambe vsi državljani, tudi oni, ki niso vojni obvezniki, in to brez ozira na spol;

da spada v dolžnost zemeljske obrambe tudi priprava zemlje za obrambo pred napadi iz zraka.

Če naj to sodelovanje odgovarja svrhi in če naj bo uspešno, potem je potrebno, da je ves narod prepričan o potrebi organizirane splošne obrambe. Poučevanje ljudstva glede nevarnosti napadov iz zraka in glede načina obrambe spada med prve pogoje za doseg takega psihološkega razpoloženja v narodu.

Ker spada šolski pouk med osnovna sredstva za obuditev zavedne volje za sodelovanje pri obrambi zemlje, pripada tudi šolskim oblastem važna in odgovorna vloga v organizaciji zemeljske obrambe.

Učitelji v šolah se morajo dobro seznaniti z bistvom ustroja zračne obrambe, s sredstvi za napad in obrambo, z načinom sodelovanja prebivalstva in s pravili o ravnanju ob času napada.

O pravilnem načinu dela v specialnih službah dajejo natančnejša navodila organi krajevnih odborov za zaščito prebivalstva pred napadi iz zraka.

Za strokovni pouk skrbe v državnih zavodih praktično izvežbani instruktorji in strokovnjaki, ki so obiskovali predavanja in tečaje o uporabi zaščitnih sredstev. Radi velikega števila krajevnih odborov še nimamo v vsakem kraju strokovnih instruktorjev ter je zaradi tega potrebno, da ta posel prevzamejo osebe, ki so po svojem poklicu zanj sposobne.

Nad poukom, organizacijo, strokovno in materialno pripravljenostjo, ki so zelo važni činitelji zemeljske obrambe, pa stoji vendar kot najmočnejši temelj uspešnega delovanja proti nevarnosti, ki grozi za primer vojne iz zraka: moralna sila naroda in njegova volja za

odpor proti sovražniku. V tej smeri se odpira široko polje dela instruktorjem, učiteljem, gasilcem itd.

Zaščitna plast proti rušilnim bombam:

za 50 kg težko bombo 0.95 m betonski strop,

za 100 kg težko bombo 1.20 m betonski strop,

za 300 kg težko bombo 1.70 m betonski strop,

za 1000 kg težko bombo 2.50 m betonski strop.

Za 1000 kg eksploziva daje nemški kemično-tehnični zavod naslednje podatke o sili pritiska na različne razdalje od središča eksplozije (v kilogramih na kvadratni meter):

20 metrov od središča eksplozije 50.000 kg/m²,

40 metrov od središča eksplozije 20.000 kg/m²,

100 metrov od središča eksplozije 15.000 kg/m²,

300 metrov od središča eksplozije 6.000 kg/m²,

500 metrov od središča eksplozije 4.000 kg/m²,

1000 metrov od središča eksplozije 2.000 kg/m².

Iz te razpredelnice je razvidno, da učinek eksplozije z rastočo oddaljenostjo od središča naglo pada. Pritisk od 4000 kg/m² je kritičen pritisk, pri katerem se rušijo zidana poslopja. Verjetno je, da bodo pri padcu 1000 kg težke rušilne bombe v območju 500 m vse hiše porušene, ali vsaj zelo poškodovane. Toda že na 1000 metrov razdalje ima pri eksploziji pritisk zraka samo še silo močnega viharja.

Osebná zaščita posameznika proti bojnim strupom je zelo važno sredstvo pasivne obrambe prebivalstva. Imamo predvsem dve vrsti naprav, ki varujejo nosilca učinkov strupenih plinov: prva čisti zastrupljeni zrak in pušča v dihalne organe samo očiščen zrak; druga izolira nosilca popolnoma od zunanjega zraka in mu omogoča dihanje brez njega. Tretja vrsta naprav ščiti vse nosilčevo telo poškodb od strani bojnih strupov, ki delujejo v tekočem stanju.

Plinske maske

Najvažnejše splošno sredstvo proti strupenim plinom je plinska maska. Njeno delovanje je dvojno: ščiti namreč dihalne organe, nos in oči draženja z jedkimi strupi in obenem omogoča pristop v dihalne organe samo zraku, ki je očiščen potom cedila ali filtra. Posebni gumijasti ali platneni trakovi z zaponkami drže masko v pravilni legi na obrazu.

Glavni deli maske so:

1. Obrazina (krinka) iz tkanine, ki je impregnirana z gumijem. Ona pokriva obraz do polovice in je pritisnjena z robom na lice, čelo in podbradek. Med licem in masko ne sme biti praznine, ker bi se ta prostor izpolnil z izdihanim zrakom, nasičenim z ogljikovo kislino, ki je škodljiva za dihanje. V odprtine za oči so vdelana očala iz nezlomljivega stekla. Da bi se pri dihanju ne rosila, se dovaja zrak za dihanje skozi posebne cevke do stekla, kar ovira rosenje očal.

2. Odprtina pred usti je obdelana s pločevino, ki je hkrati osnova za dva ventila od kavčuka, katerih prvi služi vdihavanju, drugi izdihavanju. Taka ureditev maske ima prednost, da izdihani zrak ne izstopa skozi cedilo, kar varuje cedilo, da se prehitro ne zasiti z vlago in ogljikovo kislino.

Podaljšek metalne osnove je urejen tako, da se na masko more priviti cedilo ali gumijasta cev v zvezi s cedilom, ako je to ločeno od maske (slučaj pri vojaških maskah).

3. Cedilo ali filter brani nečistemu zraku in strupenim plinom pristop v notranjost maske in propušča samo dovajanje očiščenega zraka v dihalne organe. Cedilo vsebuje kemična sredstva za nevtralizacijo in adsorbcijo plinov, poleg teh pa še mehanično napravo, ki deluje kakor fino sito, ki zadržuje prehod tudi najmanjših trdih teles.

Ker se bojni strupi in druge nečiste snovi v zraku pojavljajo v obliki plinov in pare, dalje v obliki dima, megle in tudi v obliki prahu, mora biti cedilo v stanu zadrževati vse te vrste nesnage. Zato je cedilo sestavljeno iz več slojev. Prvi sloj vsebuje porozno maso, navadno diatomit, napojeno s kemikalijami, ki lahko stopajo v reakcijo s plini. Drugi sloj vsebuje aktivno oglje, ki adsorbira gotove pline tako, da se plini ustavljajo na delcih oglja, ne da bi se kemično izpreminjali. Tretji sloj mehanično ustavlja prah, dim in meglo, sestavljen je pa iz pivnika ali iz plasti natrijevega karbonata (sode) s hipermanganom. Posamezni sloji so ločeni s kovinskimi mrežicami ali z vmesnim slojem vate.

Naravno je, da tolika množina različnih snovi v cedilu povečuje odpor proti pronicanju zraka in otežuje dihanje.

Skozi masko se mora pretekati do 30 litrov zraka na minuto. Skozi cedilo prodirajo kisik, dušik, toda tudi plin — ogljikov monoksid. Na srečo se ogljikov monoksid ne more uporabljati kot bojni strup, ker je mnogo lažji od zraka in se v atmosferi brž razblini. V zaprtem prostoru bi pa ogljikov monoksid kot produkt nepopolnega izgorevanja, odnosno radi eksplozije v takem prostoru, mogel povzročiti smrtnonevarno koncentracijo. Ako se torej hoče računati tudi z nevarnostjo zastrupitve z ogljikovim monoksidom, potem treba za zaščito proti temu plinu dodati cedilu še poseben zaščitni sloj.

Po sedanjem stanju plinske tehnike se more reči, da naše civilne plinske maske za zaščito proti bojnim strupom popolnoma odgovarjajo svoji svrhi.

O uporabi plinske maske

Pri uporabi plinske maske predvsem ne smemo pozabiti, da plinska maska ni priprava za obnavljanje, ampak samo za čiščenje zraka. Zrak, v katerem se more upotrebljati, mora vsebovati za dihanje potrebno količino kisika, najmanj 10 %. V zraku ne sme biti ogljikovega monoksida (CO), ogljikove kisline (COO) pa ne sme biti več ko 30 litrov na kubični meter prostora. Dalje moramo upoštevati, da je uporaba cedila časovno omejena, kajti maska ščiti tem manje, čim bolj je aktivno oglje zasičeno s strupom in čim bolj je kemično sredstvo za nevtralizacijo izrabljeno. V gosto zastrupljenem zraku ščiti cedilo naše civilne plinske maske 4—5 ur, potem se mora cedilo izmenjati.

Nošenju maske se moremo priučiti samo z vežbanjem; človek z masko večji telesni napor težko prenaša.

Maska se nosi seboj v pločevinasti škatli, čim je objavljena nevarnost zračnih napadov. Brž ko je pa dan znak za alarm ali ko začne zračni napad delovati, se stavlja maska na obraz.

(Dalje sledi)

JAKOB KELC

krojač za dame in gospode, specialist za vsakovrstne uniforme. Cene brezkonkurenčne. **Maribor, Slomškov trg 6.**

GASILCI! Čepice, svečane in delovne uniforme, sukno, platno, pasove ter vse ostale gasilske potrebščine Vam nudi dobro in poceni **SENČAR METOD, ŠTRIGOVA PRI LJUTOMERU** (telefon št. 2), dravska banovina. Zahtevajte cenik in vzorce, na ogled Vam pošljem eventuelno gotove uniforme.

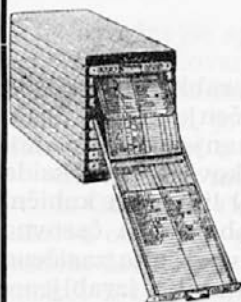
Poceni manufakturno blago za gasilce od din 40- naprej, vzorčasti češki georgete din 24-, vzorčasti maroquen din 28-, sokolske, tekavske in mornarske majce po din 10- komad itd. se dobi pri

I. TRPIN, MARIBOR, Vetrinjska ul. 15

SUKNO! **GASILSKÉ ČETE!**
ZA GASILSKÉ UNIFORME NABAVITE
NAJCENEJE PRI
FR. DOBOVIČNIK, CELJE

Ugodno naprodaj GASILSKI VOZ NA PERESIH
Cena po dogovoru

Prostovoljna gasilska četa Medno

„SOFRA“ pregledne kartoteke
Štampilje
Štampilje za signiranje
Razni znaki
Pločevinasti izdelki
Pasje znamke

„SOFRA“, T. SOKLIČ
MARIBOR, GREGORČIČEVA UL. 24

»GASILEC« izhaja vsakega 20. v mesecu in stane za člane letno 20 din, za čete in župe 25 din, za občine in druga oblastva ter zasebnike pa 30 din. Naročnina za inozemstvo 40 din. Posamezna številka stane 2.50 din. — List izdaja Gasilska zajednica za dravsko banovino v Ljubljani, za njo odgovarja Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. — Urednik Ljudevit Musek, šolski upravitelj v Ptuj. Za uredništvo odgovoren Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. — Tehnični, oziroma strokovni sestavki se objavijo šele potem, ko jih pregleda zajedničin gasilski inspektor. —

Tisk Tiskarne sv. Cirila v Mariboru, predstavnik Albin Hrovatin.